

SZÉCSI EDIT SAROLTA

KONZULENS: DR. SZABÓ IMRE EGYETEMI DOCENS

A SAJTÓSZABADSÁG KORLÁTAI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SAJTÓ- HELYREIGAZÍTÁSI ELJÁRÁSRA

ELŐSZÓ

Dolgozatom témája – a rendszerváltást követően egyre nagyobb népszerűségnek örvendő – sajtó-helyreigazítás és a sajtó-helyreigazítási eljárás.

Úgy gondolom, hogy az egyre növekvő sajtó-helyreigazítási igények mind alátámasztják témaválasztásom aktualitását.

A nyilvánosság biztosítására szolgáló jogszabályi rendelkezések, különösen a klasszikus szabadságjogok a jogállamiság kialakulásával a középpontba kerültek. A demokrácia nem létezhet szabad véleményalkotás és -nyilvánítás nélkül, mert különben az egész alkotmányos rendszer megrendül. Ha az emberek nem közölhetnék szabadon gondolataikat, véleményeiket, a tényeket – akár a sajtón keresztül – akkor az emberek információkhoz való jutása és tájékozódása lehetetlenné válna. A nyilvánosság korlátozása egyúttal akadálya lenne a demokratikus jogállam működéséhez szükséges biztosítékok megfelelő működésének és ellenőrzésének is.

A sajtó szabadságának tiszteletben tartása azonban nem jelenti annak korlátozhatatlanságát. Ahhoz, hogy a sajtó-helyreigazítási perek száma csökkenjen, nélkülözhetetlen, hogy tudatában legyünk a jogszabályok által felállított korlátoknak. A közösséget vagy az egyént sértő visszaélések, közlések, cikkek elhárítására jogrendszerünk büntetőjogi és polgári jogi korlátokat állított fel. A sajtószabadság korlátozásának eszköze az egyén védelmét szolgáló

személyiségvédelem. A jogsértő többféle jogkövetkezménnyel számolhat, ezek közül a kártérítés és a sajtó-helyreigazítás érdemel figyelmet.

Dolgozatom a sajtó-helyreigazítás anyagi és eljárásjogi szabályait ismerteti részletesen.

Ezúton szeretném megköszönni témavezetőm, Dr. Szabó Imre Dékán Úr iránymutatásait és mindazok munkáját, akik dolgozatom elkészítésében segítségemre voltak.

Dolgozatomat abban a reményben bocsátom a Tisztelt Olvasó rendelkezésére, hogy megfelel az előírt minőségi és mennyiségi követelményeknek, és átfogó betekintést nyújt a sajtó-helyreigazítás eljárás hazai szabályozásába.

1. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS KORLÁTOZÁSÁNAK ELMÉLETI ALAPJAI

A nyilvánosság felöleli a személyi-politikai szabadságjogok, a gondolat-, vélemény-, szólás-, sajtó-, gyülekezési és egyesülési szabadság gyakorlati érvényesülését, egyúttal jelenti a tájékozódás lehetőségét, a nyilvános eszmecserét és tudományos és politikai vitát, az érdekütköztetést és érdekegyeztetést, a nyilvános gyűléseket, az egyesületeket, klubokat, köröket, a szabad véleményformálást. A nyilvánossághoz hozzátartozik annak igénye is, hogy a demokratikusan választott hatalom működése ellenőrizhető legyen, értem ezalatt például a parlamenti viták nyilvánosságát, a választójogi harcot stb.

A demokratikus jogállam kiegyensúlyozott működése érdekében azonban korlátozni kell a mások jogait sértő közléseket. A Büntető Törvénykönyv, a Polgári Törvénykönyv, valamint a sajtóról, az államtitokról és a szolgálati titokról szóló törvények mind tartalmaznak olyan rendelkezéseket, melyek oltalmazzák a sajtó szabadságához való jog érvényesülésének határait.

A legitim védendő érdekeknek általában négy csoportja ismert egy demokratikus jogrendszerben.

Az elsőbe az állam érdekei tartoznak. Ilyenek az adott állam alkotmányos alaprendjének védelme, az állam külső és belső biztonsága, a közjogi méltóságok és az állami szimbólumok esetleges védelme.

A második csoportot a társadalom egészének érdekei alkotják, mint például a közérkölcös vagy a közrend.

A harmadik kategóriába sorolandó egyes társadalmi csoportok érdekeinek védelme a faji, etnikai, vallási, nemi diszkriminációt kifejező megnyilvánulásokkal szemben.

Végül a védendő érdekek negyedik körét a magánszféra képezi, amelybe beletartoznak az egyén személyiségi jogai, becsülete, magánélete, vállalkozásának jó hírneve, üzleti titkai.

A szólás- és sajtószabadság a véleménynyilvánítás fogalma alá tartozik.

A szólás- és sajtószabadság hosszú időn keresztül alig különült el egymástól annak ellenére, hogy mindkettőnek jól körülhatárolható jelentése van. A szólás- és sajtószabadság összekapcsolásának természetesen oka az is, hogy hosszú évszázadokon keresztül a vélemény közvetítésének egyetlen eszköze – médiuma- a sajtó volt, így a kapcsolatos jogi szabályozás is ezt a helyzetet vette alapul.

Ennek következtében a mindennapos szóhasználatban a véleménynyilvánítás, illetve a sajtószabadság fogalma azonos tartalommal jelent meg.

A szólásszabadság a véleménynyilvánítás szabadságának az a formája, amelynél a vélemény kinyilvánítása nem szervezett keretek között, illetve nem valamely közvetítő, médium igénybevételével történik, hanem közvetlenül szóban és természetesen más(ok) jelenlétében.

Az írott sajtó megjelenésének és a modern politikai nyilvánosság kialakulásának időszakában a jogi szabályozás középpontjában a kifejezés szabadságának területei közül azonban már nem annyira az egyéni véleménynyilvánítás, hanem sokkal inkább a sajtó szabadsága állt. Ez azt jelentette, hogy a kifejezés szabadsága a politikai véleményformálásban részt vevő, ehhez megfelelő műveltséggel rendelkező rétegekre koncentrálódott, akik politikai vitákra képesek és hajlandók voltak.¹

1.1. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányjogi megközelítése

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 61.§ (2) bekezdése szerint "A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát."²A sajtó szabadsága tehát Alkotmányban biztosított alapjog, melynek lényeges tartalmát törvény nem korlátozhatja, megállapíthatja azonban, hogy milyen keretek között gyakorolható ez az alkotmányos alapelv.³ Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az állapítható meg, hogy a sajtószabadság korlátozása általában nem ellentétes az Alkotmánnyal, ha ilyen rendelkezés szükséges és az elérni kívánt cél

fontossága arányban van az alapvető jog sérelmével, az államnak egy másik alapvető jog védelmére vonatkozó kötelezettsége pedig alapja lehet a sajtószabadság korlátozásának. Ilyen másik alapvető jog lehet az alkotmányos védelem alatt álló emberi méltóság, becsület és jóhírnév, mely a 36/1994. (VI.24.) AB határozat szerint az értékítéletben megnyilvánuló véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátja lehet.⁴

Az alkotmány tehát a véleménynyilvánítási szabadság megfogalmazásánál nem tesz különbséget tényközlés és értékítélet között, a véleménynyilvánítás határainak a megvonásánál azonban az Alkotmánybíróság indokoltnak tartja a különbségtételt az értékítélet és tényközlés között. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlán tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanságának vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta.⁵

A 30/1992. (V.26.) AB határozat pedig kimondta, hogy a véleménynyilvánítás és sajtószabadság korlátozásának szükségessége következik a magyar állam nemzetközi kötelezettségeiből is, hiszen az 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 3. bekezdése szerint a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága mások jogainak vagy jó hírnevének tiszteletben tartása érdekében korlátozhatók.

Ugyanezt a véleményt fogalmazta meg az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 2. bekezdése is.⁶

1.2. Büntetőjogi korlátok

A hatályos magyar jog a véleménynyilvánítás alkotmányos alapjogának határait több helyen húzza meg. A legsúlyosabb korlátozásokat a büntetőjogi kódex a béke elleni bűncselekmények, a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények, az államtitok és a szolgálati titok megsértése, illetve a köznyugalom elleni bűncselek-

mények körében tartalmazza, valamint a rendészeti bűncselekmények között, speciálisan a sajtóra vonatkozó sajtórendészeti vétés tényállásban.⁷

A béke elleni bűncselekmények között szereplő háborús uszítás büntetett követi el, aki háborúra uszít vagy egyébként háborús hírverést folytat.⁸ Uszítás a háborúra való nyílt felhívás, az egyéb háborús hírverés lehet bármilyen háborús propaganda, az ilyen hangulatkeltés minden formája. Az elkövetés történhet szóban, írásban, sajtó, rádió, film stb. útján. Súlyosabban büntetendő, ha az elkövetés nagy nyilvánosság előtt történik. Nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek sajtó, egyéb tömegtájékoztatási eszköz vagy sokszorosítás útján való elkövetését is érteni kell.

A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények között helyezkedik el a magántitok megsértésének tényállása. A személyiségi jogoknak, az egyén lelkiismereti és gondolati szabadságának, emberi méltóságának lényeges részét képezi, hogy a magánélet titkai sérthetetlenek, mások által háborítatlanok legyenek, illetve ezek az érintett személy hozzájárulásával, vagy csak jogilag szabályozott keretben legyenek felfedhetők.⁹ A magántitok megsértésének elkövetési magatartása minden olyan aktív vagy passzív magatartás, amelynek folyományaként a titok illetéktelen személy tudomására jut.¹⁰

A büntetőjog az állampolgár becsületéhez fűződő jogait is védi. A Btk. 179.§-a szerint rágalmazás tényállását az valósítja meg, aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.¹¹ A tényállás akkor valósul meg, ha a becsület csorbítására alkalmas állítás más személy tudomására jut. A nyilvánosság kitágulásával, a szabad sajtó megszületésével 1989 után ugrásszerűen megemelkedett a rágalmazási perek száma.¹²

Becsületsértés vétségét az követi el, aki a sértett munkakörének ellátásával, köz megbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben, nagy nyilvánosság előtt a becsület

csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el. (Btk. 180. §.)¹³

A rágalmazás, a becsületsértés és a kegyeletsértés bűncselekménye miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul. A Btk. ilyenformán próbálja meg összeegyeztetni egyrészt a szólásszabadság, a gondolatközlés és a sajtószabadság alkotmányos alapjogi igényét a személyiségi jogok hatékony védelmének elveivel. A valóság bizonyításának azonban csak akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta. Aki a más becsületének csorbítására alkalmas, objektíve azonban a valóságnak megfelelő tényről állít, csak akkor mentesül a büntetőjogi felelősség alól, ha az ilyen magatartás tanúsítása társadalmilag szükséges és indokolt volt.

A Sajtótörvény 12. §(1) bekezdése szerint „mindenkinek jogában áll sajtóterméket előállítani és nyilvánosan közzélni”. Ezt a jogot törvény a feltétlenül szükséges és arányos mértékben – más alapvető jog érvényesülése érdekében – korlátozhatja. Ilyen korlátozást tartalmaz az Stv. 3. §(1) bekezdése: „a sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcst, valamint nem járhat mások személyéhez fűződő jogainak a sérelmével”. Az e rendelkezésbe ütköző sajtótermék nyilvános közzését az ügyész indítványára a bíróság megtilthatta, az ügyész pedig a nyilvános közzélést nyomban felfüggeszthette. (Stv. 15. § (3) bekezdés)¹⁴

A Sajtótörvény ezen bekezdését azonban az Alkotmánybíróság a 20/1997.(III.19.) AB számú határozattal részben alkotmányellenesnek találta és 1997. október 31. napjával megsemmisítette. Az Alkotmánybírósági határozat szerint csupán az a rendelkezés alkotmányos sértő, hogy a mások személyéhez fűződő jogait sértő sajtótermékre az ügyésznek, illetve a bíróságnak a sérelmet szenvedő kérelme nélkül biztosít jogosítványokat. Ezzel az egyén önrendelkezési jogát és cselekvési autonómiáját sérti.

A sajtóigazgatás hatályos szabályai szerint egyébként sajtótermék előállításához vagy terjesztéséhez engedély nem szükséges. Csupán az időszaki lap előállítására és nyilvános közzelésére tartalmaz bejelen-

tési kötelezettséget a Sajtótörvény, és előírja, hogy nyilvántartásba vétel előtt időszaki lap nem terjeszthető.

Államtitoksértést követ el, aki az államtitkot jogosulatlanul megszerzi, jogosulatlanul felhasználja, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé teszi vagy illetékes személy részére hozzáférhetetlenné teszi. (Btk. 221.§) Hasonló szabályok érvényesülnek a szolgálati titokra nézve is.¹⁵

A köznyugalom elleni bűncselekmények között helyezkedik el a törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás elnevezésű büntető tényállás. Eszerint aki nagy nyilvánosság előtt, a köznyugalom megzavarására alkalmas módon törvény vagy más jogszabály, avagy a hatóság rendelkezése ellen általános engedetlenségre uszít, büntettet követ el. (Btk.268.§)¹⁶ A tényállást az valóítja meg, aki a hallgatóságot, olvasókat úgy igyekszik befolyásolni, hogy azok a jogszabályt, illetve a hatósági rendelkezést magukra nézve ne tartsák kötelezőnek, annak érvényét kétségbe vonják. A bűncselekmény nagy nyilvánosság előtt történt elkövetés esetén valósul meg.

A Btk.269.§-a szerint közösség elleni izgatást az követ el, aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet vagy valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít.¹⁷ Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélte a Btk. 269.§ (2) bekezdését, amely a magyar nemzet, nemzetiség, nép, felekezet stb. elleni sértő vagy lealacsonyító kifejezés használatát rendelte büntetni, mondván, ez utóbbi tényállás „szükségtelenül, és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul korlátozza a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot”¹⁸

A Btk. 1993. tavaszi reformja részeként született a nemzeti jelkép megsértése nevű tényállás. A Btk.269/A.§-a értelmében büntetendő, aki nagy nyilvánosság előtt a Magyar Köztársaság himnuszát, zászláját vagy címerét sértő vagy lealacsonyító kifejezést használ, vagy más ilyen cselekményt követ el, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.¹⁹

Ugyancsak 1993 tavaszától hatályos a Btk. kiegészítése az önkényuralmi jelképek használata elnevezésű tényállás bűncselekménnyé nyilvánításáról. Ez az alakzat is a véleménynyilvánítás szabadságát érinti. A bűncselekményt az követi el, aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vöröscsillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet terjeszt, nagy nyilvánosság előtt használ, vagy közszemlére tesz, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. (Btk.269/B.§)²⁰

Az önkényuralmi jelkép közszemlére tételéhez nem szükséges a tényleges nyilvánosság, csak annak elméleti lehetősége, így az éjszakai órákban a horogkeresztet zászló kitűzése és lefényképezése egy lakóépület bejáratánál, ahol ezt többen észlelhették, az önkényuralmi jelkép közszemlére tételének minősült. (BH 1996.186.)

Rémhírterjesztés büntetettét követi el az, aki közveszély helyszínén nagy nyilvánosság előtt olyan valótlan tény – vagy való tény – oly módon elferdítve – állít vagy híresztel, amely alkalmas az emberek nagyobb csoportjában zavar vagy nyugtalanság keltésére. (Btk.270.§)²¹

A Btk.270/A.§-a szerint közveszéllyel fenyegetés vétségét az követi el, aki más előtt olyan, a köznyugalom megzavarására alkalmas valótlan tény állít, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget. A cselekmény súlyosabban büntetendő, ha a közveszéllyel fenyegetés a köznyugalmat súlyosan megzavarta, illetve a bűncselekményt radioaktív anyaggal fenyegetve követik el.²²

A fentiekben részletesen kifejtett, Büntető Törvénykönyvben szabályozott tényállások megegyeznek abban a tekintetben, hogy elkövetési magatartásuk nagy nyilvánosság előtt, tehát sajtó útján is megvalósítható, így a sajtó szabadságának korlátait jelentik.

Fontos hangsúlyozni annak jelentőségét, hogy a bíróság hogyan értékeli a büntetőjogi felelősség körében a mástól szerzett információk továbbadását. A sajtó, a mások becsületének csorbítására alkalmas kijelentés közlésével megvalósítja a törvényi tényállás „híresztel” magatartásformáját, a közzététellel így a sajtó válik a bűncselek-

mény alanyává. A BH 1992.75. szám alatt közzétett bírósági határozat szerint: „A rágalmazásnak híreszteléssel elkövetése esetén annak a személynek a büntetőjogi felelősségét kell vizsgálni, aki a sértő, becsület csorbítására alkalmas tényállást vagy tényre közvetlenül utaló kijelentést nyilvánosan, mások előtt továbbadta, közzétette; a mások becsületét csorbító tényközléseket tartalmazó újságcikk állításaiért a cikk szerzője akkor is felelős, ha a cikk állításait megalapozó ismereteit mástól szerezte. Az ezzel ellentétes jogértelmezés a sajtó munkatársait egyértelműen felhatalmazná mindennemű sértő tényközlés publikálására, ha azok más nyilatkozók közléséből származnak.”

Részben más a helyzet, ha a sajtó értesülése hivatalos szervtől származik. Abban az esetben, ha a közlemény a hatóságoktól kapott információknak megfelel, a közlemény írójának büntetőjogi felelősségét nem lehet megállapítani. Ugyanakkor, ha a szerző önállóan von le következtetéseket, tesz tényállításokat, a valósághoz való viszonyt értékelni szükséges, tehát ebben a körben felmerülhet a felelősség kérdése.²³

Nem lehet bűncselekményeket elkövetni irodalmi eszközökkel sem, a szatíra tipikusan más személyének vagy cselekedetének kigúnyolására alkalmas eszköz.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az eljáró bíróságok legösszetettebb munkája a szöveg kontextuális elemzése, az összefüggések értékelése és a valóság bizonyítása.²⁴

1.3. Polgári jogi korlátok

A véleménynyilvánítás polgári jogi korlátait jelentik a személyhez fűződő jogok. A Polgári Törvénykönyv szabályai között elhelyezett személyhez fűződő jogok által biztosított védelem tárgya a személyiség. A személyhez fűződő jogok ennek megfelelően biztosítják, hogy a magánszférát jogtalan beavatkozással senki meg ne sérthesse.²⁵

A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. (Ptk. 75.§ (1) bekezdés) A polgári jognak ez a szabálya hangsúlyozza a személyiségi jogok védelmének a fontosságát. Ez a ren-

delkezés a jogok védelmét nem szűkíti le egyes személyiségi jogokra, hanem védelmet nyújt a személyiség megsértésének mindenfajta lehetséges esetére, a személyiséget általában, egészben s minden megnyilvánulásában a törvény védelme alá helyezi. E rendelkezés szerint mindenkit terhel a személyhez fűződő jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége, illetve mindenkit megillet az a jog, hogy személyének tiszteletben tartását követelhesse.

„A polgári jog a személyhez fűződő jogokat vagyoni eszközökkel és a polgári jogi szabályozásra jellemző eszközökkel szabályozza, biztosítva a sérelmet szenvedőknek a vagyoni eszközökkel való elégtételadást, ugyanakkor a személyiségi jogok védelmére rendeli a nem vagyoni jogkövetkezmények alkalmazását is (erkölcsi elégtételadás).”²⁶

A legfontosabb helyreállító és jóvátételi igény a nem vagyoni, erkölcsi elégtétel adására való kötelezés. Ha a jogsértés sajtó útján történt, az elégtételyújtást sajtóközléssel kell elrendelni. Az elégtétel sajtónyilvánosságát akkor is el lehet rendelni, ha a jogsértést nem sajtó útján követték el, de széles körben vált ismertté.

A személyhez fűződő jogot sértő magatartás tehát megvalósítható sajtó útján is, így a személyhez fűződő jogok védelme a sajtó szabadságának hatékony korlátja lehet.

Dolgozatom a személyhez fűződő jogok védelmén belül a sajtó-helyreigazítás intézményével foglalkozik.

A sajtó-helyreigazítás többletvédelmet kínál a személyiségvédelem általános szabályaihoz képest, ugyanakkor csak a jogsértés meghatározott módja, eszköze esetén vehető igénybe, s az eljárás eredménye is csak helyreigazító közlemény lehet.

A jogosult választásán múlik, hogy személyiségi jogának védelmében a Ptk. általános, vagy a sajtó-helyreigazításra vonatkozó különös szabályait veszi-e igénybe.²⁷ A sajtó-helyreigazítás előnye a

gyors reagálás, rövid pertartam valamint a sérelem jellegéhez igazodó jóvátétel; hátránya viszont egy meghatározott magatartáshoz való kötöttség.²⁸

2. A SAJTÓ-HELYREIGAZÍTÁS

2.1. Sajtó-helyreigazításról általában

A sajtó-helyreigazítás anyagi jogi természetű szabályait a Ptk. 79.§-a, míg az eljárási jogi rendelkezéseket a Pp. XXI. fejezete tartalmazza. A helyreigazítás olyan sajátos személyiségvédelmi eszköz, amely alkalmazkodik a sajtó sajátosságaihoz. Ez a sajátosság a sajtó által megteremthető, széles körű nyilvánosság. A sajtó sokféle és igen sajátos sérelmeket okozhat. Ezekhez a sajátos sérelmekhez kell igazodnia az elégtételnek hasonló eszközökkel. A sajtó-helyreigazításnak ugyanazon nyilvánosság előtt kell megvalósulnia lehetőleg, amely előtt a sérelem megvalósult. Nagyon fontos jellegzetesség, hogy ez az elégtétel állami, hatósági kényszer nélkül történhet.

A jogalkotók belátták, hogy a helyreigazítás nem vonatkozhat mindenre, csak a leginkább megfogható tényekre, hiszen még az egyszerű, köztudott tények megállapíthatósága is vitákra ad alkalmat, ezért a törvényalkotó nem szívesen merészkedik a tényeken túli területek szabályozhatatlan szabályozására.²⁹

A jogosult a helyreigazítás iránt csak azon az alapon támaszthat igényt, hogy a sérelmes közleményben szereplő tények valótlanok, illetve a sajtóközlemény a való tényeket hamis színben tüntette fel.

Más személyhez fűződő jogsérelem orvoslása érdekében nem vehető igénybe e személyiségvédelmi eszköz akkor sem, ha a jogsértés sajtó útján valósult meg. Így kizárt alkalmazása például olyankor, amikor az újságban közreadott cikk aláírása névviselési jogot, illetve ha a tartalma üzleti titkot vagy más személy becsülethez való jogát durván megsérti. Annak persze nincs akadálya, hogy a jogsértő a megfelelő elégtétel adására sajtó útján legyen köteles (Ptk. 84.§ (1) c) pont).³⁰

A helyreigazítás intézményének fontos eleme a gyorsaság, felesleges, hosszadalmas pereskedésektől való mentesség, ugyanis az időszakos tömeghírközlési eszközök hatása nagyobb és gyorsabb, mint az egyéb eszközöké (könyvé, színdarabé). Ami a tévé esti főműsor idejében elhangzik, arról akár több millió ember szerezhet tudomást. Ezt a kivételes gyorsaságot szolgálják a speciális eljárásjo-

gi rendelkezések, melyek a per minél rövidebb idő alatt történő befejezését sürgetik.

Fontos megemlíteni, hogy az internet egyes felhasználási területei is sajtószerűen működnek, hiszen már vannak a napilapoknak, folyóiratoknak is on-line elérhető elektronikus változatai. Ugyancsak sajtóként funkcionálnak egyes levelezési listák, hirdetőtáblák stb. Az internetes szolgáltatás, az interneten közölt információ, az internet által biztosított gondolatközlési lehetőség mindenki számára hozzáférhető. Ezért lehet azt mondani, hogy az internet minden korábbinál demokratikusabb médium. A közlésnek helyet adó honlapokat az internet-szolgáltatótól lehet bérelni. A mai jogszabályi rendezetlenség következtében azonban nem egyértelmű, hogy a honlapon közölt információért ki a felelős, a honlapot bérlő vagy az internet-szolgáltató bérbeadó, illetve egyáltalán felelőssé tehető-e bármelyikük? Ráadásul a bérlő a bérleti szerződés megkötésekor nem kell hogy felfedje kilétét, arról nem is beszélve, hogy az internet információs világhálózat, így a rajta közölt információk szabályozását illetően az egyes államok lehetőségei korlátozottak.³¹

Bár a magyar precedens ezen a téren hiányos, a jövőben ez a terület sem maradhat szabályozatlan.

2.2. A sajtó-helyreigazítás sajátosságai

A sajtó-helyreigazítás kettős természetű: egyrészt olyan anyagi jogi szabály, amely egyes személyek fokozott, objektív felelősségét állapítja meg bizonyos személyiségi jogot sértő cselekmények tekintetében; másrészt eljárásjogi szabály, amely a jogsértés elkövetésének gyors orvoslását biztosítja.³²

A sajtó-helyreigazítás sajátosságai:

- A személyiségi jog megsértését csak meghatározott személyek követhetik el: napilap, folyóirat (időszaki lap), rádió, televízió vagy filmhíradó, ebből következik, hogy a jogkövetkezmény is csak e szerveket terhelheti.
- A személyiségi jogi sérelem csak valótlan tény közlésével

vagy híresztelésével, illetőleg való tények hamis színben való feltüntetésével valósulhat meg.

– A jogkövetkezmény csupán helyreigazító közlemény közléte.³³

2.3. A jogsértés elkövetésének módjai

„Ha valakiről napilap, folyóirat (időszaki lap), rádió, televízió vagy filmhíradó valótlan tényt közöl vagy híresztel, illetőleg való tényeket hamis színben tüntet fel, a törvényben biztosított egyéb igényeken kívül követelheti olyan közlemény közzétételét, amelyből kitűnik, hogy a közlemény mely tényállításai valótlan, mely tényeket tüntet fel hamis színben, illetőleg melyek a való tények.” (Ptk. 79. § (1) bekezdés)

A sajtó-helyreigazítás csak a törvényben meghatározott jogsértés esetén vehető igénybe:

– *valótlan tény közlése*

– *valótlan tény híresztelése*

– *való tény hamis színben való feltüntetése esetén.*

A PK 12. számú állásfoglalása szerint a sajtó-helyreigazítás iránti igény elbírálásánál a sajtóközleményt a maga egészében kell vizsgálni. A kifogásolt közléseket, kifejezéseket nem formális megjelenésük, hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni, a sajtóközlemény összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni, és az értékelésnél tekintettel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is.³⁴ Ez az elfogadott elv azt is jelenti, hogy a „címlapon levő figyelemfelkeltő közleményeknek önálló információértékük van, mert az olvasók nem kötelesek a lapot teljes egészében végigolvasni, hogy meggyőződjenek a beharangozó közlemény valóságáról. Ezért társadalmi szempontból a címlapon való közlés különösen sérelmes.” (BH 1992. 456.)

A valótlan tények állítása rendszerint írásban vagy szóban megjelent közleménnyel történik. Azonban a valótlan tényközlés vagy a tények hamis színben való feltüntetése képi úton is elkövethető, például a valóságtól eltérő fénykép, ábra, grafika közlésével.³⁵

Mindezekből következik, hogy a sajtó-helyreigazítási perben a

jogsértés megállapításához alapos és mélyreható vizsgálódás szükséges.

A Ptk. 79.§-ából félreérthetetlen, hogy csak napilapban, folyóiratban (időszaki lapban), rádióban, televízióban, vagy filmhíradóban megjelenő közleményről lehet szó. A közleménynél közömbös, hogy ez milyen műfajban történik, vagy a valótlan vagy hamis tény hírben, dokumentumfilmben, riportban, regényben, novellában vagy fényképészeti alkotásban jelenítették meg.³⁶

A sajtó helyreigazításra köteles a fizetett, tehát a megrendelő által szövegezett közleményért is, ha az valótlan tényt állít.³⁷

Erre kitűnő példa a 2000. 41. szám alatt közzétett bírósági határozat. Az alperes kiadásában megjelenő időszaki lap egyik számában jelent meg a kifogásolt sajtóközlemény, melyet az alperesek fizetett hirdetésként, azaz ellenszolgáltatásért közöltek a lapban.

A felülvizsgálati eljárásban a bíróság megállapította, hogy a sajtóhelyreigazítás anyagi jogi alapja a Ptk. 79.§-ának (1) bekezdése, amely nem tesz különbséget a tényállítást hordozó információ jellege szerint (reklám, hirdetés vagy bármilyen más sajtóközlemény). Annak van tehát ügydöntő jelentősége, hogy a felperesek által kifogásolt sajtóközlemény a tájékoztatás körében keletkezett-e.

Az Stv. 20.§-ának e) pontja szerint a tájékoztatás tényeknek, eseményeknek, hivatalos közleményeknek, beszédeknek, valamint az ezekre vonatkozó véleményeknek, elemzéseknek és értékeléseknek sajtótermék útján történő nyilvános közlése.

A perbeli sajtóközlemény mint a társadalmi vita része, egy társadalmi eseményre vonatkozóan közöl tényeket, véleményt, elemzést, illetve értékelést, így nyilvánvaló, hogy az a sajtó tájékoztatási tevékenysége körében lett nyilvánosan közölve, és a sajtóhelyreigazítási igény szempontjából nincs annak jelentősége annak, hogy ezért a kiadó ellenszolgáltatásban részesült.

A sajtó-helyreigazítás nem általában a valótlan tényekre vonatkozik, hanem a más személyiségi jogát sértő közlésekre. Ha valaki azt állítja, hogy pl. romlik az egyetemisták vagy a nyugdíjasok életszínvonala, ez lehet valótlan közlés, azonban helyreigazításnak még sincs helye.

2.4. Valótlan tény közlése

A valótlan tényközlés elkövethető szóban és írásban, valamint verbális és képi eszközök egymáshoz kapcsolásával is. Ha a valótlan tényállítás fényképen ábrázolt személyekre vonatkozik, a helyreigazítás során a fénykép ismételt közlésére is kötelezhető az alperes, főleg ha a fénykép és a szöveg együttesen fejezi ki a tényállítás valótlanosságát.³⁸

Példa erre egy 1992-es Bírósági Határozat:

Az alperes által szerkesztett napilap az 1990. szeptemberi számában az első oldalon a felpereseket ábrázoló fényképet közölt, amely alatt és fölött a kísérő szöveg valótlan tényeket tartalmazott, miszerint a képek erőszakra utalnak. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a személyekről készült képek közlése esetén a képet és a képhez kapcsolt szöveget együtt kell értékelni annak a megállapításánál, hogy a közlemény valójában mit fejez ki. (BH 1992.456.)

Sajtó-helyreigazítás tárgya lehet – valótlanúsága esetén – az a tényállítás is, amelyből levont következtetés a sajtóközleményben foglalt értékelés alapjául szolgál.³⁹

A sérelmes közleménynek azok a kitételei, amelyek újságírói vélekedésnek minősülnek, nem lehetnek helyreigazítás tárgyai.⁴⁰

A valótlan tényállítást akkor is helyre kell igazítani, ha azokat a sajtóközlemény, mint nem teljesen biztosat vagy mint feltételezhető lehetőséget hozza a közvélemény tudomására. A tények közötti hamis kapcsolat sugalmazásáért, ha nem tudja az alperes tényekkel tisztázni, alátámasztani, elmarasztalható.⁴¹

A kiadó felelőssége akkor is megállapítható, ha a valótlan tényközlés szerkesztői gondatlanságból történt. (BH 1993. 607.)

2.5. Valótlan tény híresztelése

A PK 14. számú állásfoglalása szerint: „A sajtó-helyreigazítás rendeltetésének az érvényesülése: a valósághű tájékoztatás, a sajtó hitelének a megőrzése, illetve a közleménnyel érintett személy (közérdek vagy egyéb érdek) reális társadalmi értékelésének a biz-

tosítása érdekében akkor is szükség van a valótlan tényállítás helyreigazítására, ha a közlés idegen forrásból származik.”

A valótlan tény híresztelése akkor valósul meg, ha a sajtó mástól származó olyan tényeket közöl, amelyek valótlanok. Nem mentesíti a sajtót a helyreigazítási kötelezettség alól, ha a tudósító bejelentésekre, szóbeszédre hivatkozik és nem saját állításaként közöl tényeket. A történés látszatát keltő vélekedés is alapul szolgálhat sajtó-helyreigazítási kereset indítására. Ha valamit megtörténtként állítanak, az akkor is tényállításnak minősül, ha megalapozatlan. A sajtó akkor is köteles helyreigazításra, ha más személy nyilatkozatát híven közli, és e nyilatkozatot valamely hírügynökségtől veszi át.⁴²

A tudósító felelősséget vállal azért, hogy amiről beszámol, az valóban elhangzott, úgy, ahogyan mondja, azonban azért már nem, hogy ami elhangzott, az valóban úgy is van.⁴³

Ha viszont a sajtó nem tényről tudósít, hanem valamilyen eljárás vagy vita menetéről számol be, akkor elegendő, hogy a véleményeket valóságos tartalmuk szerint, az elhangzottaknak megfelelően, híven adja vissza, a szemben álló nézeteket egyaránt ismerteti, kiegyensúlyozottan tájékoztat a szemben álló vélekedésekről, ugyanis az egyoldalú ismertetés jogsértő lehet.⁴⁴ A vita során állított tényekért azonban a sajtó nem tartozik felelősséggel.

A Fővárosi Bíróság egy 1995-ös ítélete a Ptk. „híresztelés” fordulatát az elsőfokú bíróság érvelésével összhangban úgy értelmezte, hogy az újságírói kérdés formájában is megvalósulhat. A kérdésben burkoltan rejlő másoktól származó tényállítás, abban az esetben is alapul szolgálhat a sajtó felelősségre vonására, ha a kérdező a kérdésben rejlő állításról nem nyilvánított véleményt. (FPK. 1995/4.)

Mindezekből következik, hogy a sajtónak nem a véleményével ellátva kell az állítást közölnie, hanem a más személyiségi jogát nyilvánvalóan sértő híresztelések közlésétől egyértelműen el kell zárkóznia. A jogbiztonság követelményének ez az álláspont felel meg.⁴⁵

2.6. Valós tények hamis színben való feltüntetése

Sajtó-helyreigazításnak van helye a valóságos tények hamis színben való feltüntetése esetén is. Ezt elkövetheti a sajtó azáltal, hogy valamely nyilatkozat lényeges értelmét megváltoztatja, illetve a nyilatkozat egyes részeit kihagyja vagy átcsoportosítja.⁴⁶

A sajtóról szóló 1986. évi II. tv. ezzel kapcsolatban a következő kívánalmakat támasztja: „Az újságíró... a kapott felvilágosítást, valamint megállapításait kellő körültekintéssel, ellenőrzéssel és a valóságnak megfelelően köteles közzétételre előkészíteni, a tényeket, eseményeket, a maguk teljességében ismertetni.” (Stv. 11.§ (1) c.) pont) Az újságíró a szerkesztési munkálatok során az általa megismert tényeket, információkat különféle szempontok alapján csoportosíthatja, egyes részeket kiemelhet, összefüggéseket tárhat fel, azonban ez nem vezethet a való tények hamis színben való feltüntetéséhez.

Köteles továbbá a nyilvános közlésre készített nyilatkozatot, a nyilatkozatot adó személynek – kérelmére – bemutatni; azt nem közölheti, ha ehhez a nyilatkozatot adó személy azért nem járul hozzá, mert nyilatkozatát az újságíró megváltoztatta. Ha a szerkesztő az újságíró által nyilvános közlésre átadott anyag tartalmát lényegesen megváltoztatja, az újságíró hozzájárulása szükséges a neve alatt történő közléshez. A nyilatkozatot adó személynek a hozzájárulását ilyen esetben ismételten be kell szerezni.⁴⁷

Tehát alapos ok a helyreigazításra, ha a riporter feltett kérdéseit utólag megváltoztatja. „Személyiségi jogokat és a hiteles tájékoztatáshoz fűződő érdekeket sérthet a sajtó eljárása, ha a riportalanyhoz feltett kérdések hozzájárulás nélküli megváltoztatása a riport eredeti szövegének tartalmi torzulásait eredményezi” (BH 1992.688.).

Valóságos tény hamis színben való feltüntetését jelenti, ha valakit hozzájárulása nélkül úgy tüntetnek fel a sajtóközleményben, hogy adott áruval kapcsolatban reklámtevékenységet végez.⁴⁸

3. A SAJTÓ-HELYREIGAZÍTÁSI ELJÁRÁS

3.1. A sajtó-helyreigazítás nemzetközi szabályozása

Korábban az európai országok többségében a sajtótörvény a sajtó-helyreigazítás határait és lehetséges eseteit széles körben húzta meg, ma már azonban legtöbb országban csak valótlan és nyilvánvalóan sértő tény megjelenése esetén fordulhat a személyében sértett természetes vagy jogi személy bírósághoz.⁴⁹

Franciaország az egyetlen, ahol kivételes módon a tényközlés mellett véleménynyilvánítás is lehet helyreigazítási kérelem alapja függetlenül attól, hogy megfelel-e a valóságnak, vagy sem. A most is alkalmazandó 1881. évi sajtótörvény 13. Cikkének 2. és 3. bekezdése előírja, hogy az időszakos kiadványok kötelesek közölni a kiadványban megnevezett személy válaszát. A válaszközlési kötelezettségnek a szöveg szerint nem feltétele a jogsértés, és nincs különbség a tényközlés és a vélemény között, de a válasz terjedelmét a törvény korlátozza. A francia szabályozás példáját követi a spanyol 2/1984. számú organikus törvény is.⁵⁰

A német szabályozás ezzel szemben 1874. óta csak a tényközlés esetére adja meg az érintett személynek a válaszadás jogát. Ezt az elvet követik ma is a Német Szövetségi Köztársaságban a Landok szintjén megalkotott törvények. A válaszadás joga azonban erősen korlátozott terjedelmében is, formájában is. A svájci Polgári Törvénykönyv vonatkozó szabályai a némethez hasonló megoldást tartalmaznak.⁵¹

Svédország és az Egyesült Királyság jogrendszeréből pedig hiányzik a sajtó-helyreigazításhoz való jog intézménye. Svédországban a sértett fél pert indíthat rágalmozásért a sajtószerv ellen, mely során a bíróság figyelembe veheti a helyreigazítás tényét. Bár jogszabály nem biztosítja a helyreigazításhoz való jogot, az újságírók etikai kódexe szerint bárki megjegyzéssel élhet a sajtószerv felé, akiről a lap valótlan tényt közöl, vagy valós tényt tüntet fel hamis színben.⁵²

Az Egyesült Királyságban egy külön szerv, a Panaszbizottság foglalkozik sajtóügyekkel, amelynek a határozata szerint a sajtószerv

köteles lehetőséget biztosítani a helyreigazítási igény érvényesítésére, ez a kötelezettség azonban bírói úton nem kényszeríthető ki.⁵³

Az USA alkotmánya eredetileg nem rendelkezett a véleménynyilvánítás szabadságáról; a szólásszabadságról és a sajtószabadságról is szóló rendelkezést tartalmazó első alkotmánymódosítást 1791-ben fogadták el a szövetségi kormány korlátozása érdekében. Az USA-nak a jelenlegi időszakban érvényesülő felfogása a New York Times Co. v. Sullivan ügyben, 1964-ben meghozott bírósági határozatra vezethető vissza. Ebben az ügyben az alabamai bíróság kártérítési kötelezettséget mondott ki egy téves megállapításokat tartalmazó közlemény miatt. Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága azonban a tagállam bíróságának kártérítési határozatát megváltoztatta. Hangsúlyozta annak jelentőségét, hogy ha a közigazgatást bíráló téves tartalmú vagy sértő vélemény miatt büntető jellegű kártérítésre kötelezésre kerülne sor, annak véleménynyilvánítástól visszatartó hatása volna.⁵⁴

3.2. A sajtó-helyreigazítási eljárás története

A sajtó-helyreigazítás a francia jogfejlődés találmánya. Először az 1819-es francia sajtótörvényben szabályozták, aztán kisebb-nagyobb módosításokkal egész Európában elterjedt.

Az első magyar sajtótörvényt, az 1848. évi XVIII. tc.-t nagyrészt Szemere Bertalan fogalmazta, ugyanis mélyrehatóan tanulmányozta Európa sajtótörvényeit. A belga és francia törvények különösen nagy hatással voltak rá. A sajtó-helyreigazítás azonban még nem szerepelt az 1848-as sajtótörvényben. Bizonyos legendák szerint a tervezetben még szerepelt, de a főrendi tábla Eötvös József kifogására kivetette a javaslatból.⁵⁵ Az első magyar sajtótörvényt azonban a sajtó-helyreigazítás nélkül is mintegy 60 évig alkalmazták.

Fontos megemlíteni, hogy Deák Ferenc igazságügy-miniszter kezdeményezte a sajtóperekben az esküdtszéki bírászkodás bevezetését.

Az esküdtszéki bírászkodáshoz azt a megjegyzést fűzném, hogy jó gondolatnak tartom népi elemek bevetését a sajtóperekbe, hiszen

egy „hétköznapi ember” jobban képes érzékeltetni, megítélni, hogy egy újságcikk olvasása vagy egy műsor milyen benyomást kelt az emberekben (mekkora sérelemmel jár), mint a jogtudományban jártas személyek, akik többszöri átolvasás után aprólékosan értelmezik a szavakat.

Az 1914. évi XIV. tc., azaz a második sajtótörvény már szabályozta a sajtó-helyreigazítást. Tisza István miniszterelnök a századfordulóra kialakult sajtó nagy részét felelőtlennek ítélte, az állam és intézményeinek a sajtóval szembeni helyzetét pedig a kelletténél védtelenebbnek érezte. Ezzel magyarázható, hogy a magyar sajtótörténetben először megfogalmazott helyreigazítás-paragrafusban első helyen a hatóság védelme szerepelt.⁵⁶ Az 1914-es sajtótörvény kiegészítő jogszabályokkal alapvetően a II. világháborúig maradt hatályban, a háború azonban a sajtószabadságot is megszüntette.

Az újabb nagy korszakváltás után törvény helyett kormányrendeletekkel szabályozták a sajtóviszonyokat, a sajtó-helyreigazítás intézménye pedig lassan átkerült a polgári, illetve polgári eljárás jogi szabályai közé. A szabályozás középpontjába lassanként a személyiség került. Bár a jogszabályi keretek rendelkezésre álltak ezen intézmény igénybevételéhez, eleinte nagyon ritkán alkalmazták ezeket a szabályokat. A jelenlegi szabályozás gyökerei a hetvenes évek elejéig nyúlnak vissza.

A sajtó-helyreigazítás szabályozásának fontosabb állomásai a következők:

A második sajtótörvény értelmében a határidőben beadott sajtó-helyreigazítási nyilatkozat közlését a szerkesztő csak akkor tagadhatta meg, ha kétségbevonhatatlanul és nyomban bizonyítható volt magának a helyreigazító nyilatkozatnak a valótlan-sága. Kihágást követett el a szerkesztő, ha a nyilatkozat közlését megtagadta, egyben az érdekeltnak megnyílt a joga arra, hogy a közzétételt bírói úton kényszerítse ki.

Ez a szabályozás nem a bünvádi eljárásnak valamiféle különös

típusa, hanem tulajdonképpen sajtórendészeti eljárás volt, a közlés kikényszerítése nem rendőrhatalósági, hanem a nyomatékosabb, garanciális szempontból is megfelelőbb út igénybevételel történt. A büntető perrendtartás csak mint kiegészítő eljárási jogszabály kerülhetett alkalmazásra.⁵⁷

Az 1914. évi XIV. tc. által hazánkban bevezetett sajtóhelyreigazítási eljárás megváltozott viszonyaink miatt szükségessé vált tartalmi-formai reformját a 26/1959. (V.1.) Kormányrendelet végezte el. A sajtó egyes kérdéseit rendező kormányrendelet rendelkezései értelmében, ha a lap szerkesztője megtagadja a helyreigazítást, a bíróság köteles felfedni az olvasók előtt a korábbi közlés valótlanágát.

A Kormányrendelet még a büntetőeljárás alapján szabályozta a sajtóhelyreigazítást. Az eljárásban a sérelmet szenvedett fél és a felelős szerkesztő álltak egymással szemben, és az eljárás célja a sérelmet okozó közlemény helyreigazítása volt.⁵⁸ Komoly problémának számított, hogy az ítélet végrehajtása bírósági végrehajtással nem történhetett meg, ugyanis a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint ez „büntetőügyben hozott” ítélet volt, annak pedig csak a polgári igényre vonatkozó rendelkezését lehet bírósági végrehajtással kikényszeríteni.⁵⁹

1972. évi 26. törvényerejű rendelet végre megnyitotta a sajtóhelyreigazítási igény érvényesítése előtt a polgári bírósági utat. Fontos megemlíteni a szabályozásnak azt a sajátosságát, hogy a sajtóhelyreigazításnak az anyagi jogát is a Pp. szabályozta. A különleges eljárások közé beiktatott sajtóhelyreigazítási eljárásban a sérelmet szenvedett fél és a sajtószerv most már mint polgári peres felek álltak egymással szemben, és az eljárás célja csupán a helyreigazításról szóló döntés volt.⁶⁰

Összefoglalva:

A tvr. kiemelte a bírósági eljárást a büntető keretek közül, peres eljárássá tette, szerepét és jelentőségét hangsúlyozva a megyei bíróság hatáskörébe utalta.

A polgári perjog intézményei közé való átvétellel több

„kisegítő” rendelkezés megtartása feleslegessé vált (képviselő, ügyész fellépési joga stb.).

Az eljárás különleges jellegére tekintettel viszont szükség volt speciális szabályok megalkotására, mellyel az eljárást igyekeztek célszerűbbé tenni.

A törvényalkotó az ágazati besorolás megváltoztatásánál egy-két korábbi szabályozást is módosított (a szerkesztő helyett a sajtószervert kell perelni, határidők).⁶¹

A következő módosítás 1978-ban történt, amikor a sajtó-helyreigazítás anyagi és eljárási szabályai különváltak egymástól. Az előbbieket az 1978. évi IV. törvénnyel módosított Ptk. 79.§-ába kerültek, míg az utóbbiak kisebb módosításokkal a Pp. XXI. fejezetében maradtak. A nyolcvanas években az elektronikus sajtó elterjedése és a tömegtájékoztatás részleges decentralizálása miatt átalakult a sajtó fogalma. Az 1986-ban elfogadott sajtótörvény elsősorban erre tekintettel változtatott a Pp. rendelkezésein. Az 1992. évi LXVIII. törvény 4.§ (2) bekezdése módosította a sajtó-helyreigazítási eljárás hatásköri és illetékességi szabályait. Az 1995. évi LX. törvény 27.§ (4) bekezdése, az 1999. évi CX. törvény 53.§-a, és a Rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény nyomán ismét néhány kisebb változtatásra került sor a Pp. XXI. fejezetében.

A Pp. 23.§ (1) bekezdés j) pontja 2003. július 1. napján lépett hatályba, mely szerint a sajtó-helyreigazítási perek újra a megyei bíróság hatáskörébe tartoznak.

3.3. A sajtó-helyreigazítási eljárásról általában

A sajtó-helyreigazítási peres eljárás a személyhez fűződő jogok védelmének szabályai között szereplő sajtó-helyreigazítás érvényesítésére szolgál. A személyhez fűződő jogok megsértésének kiemelkedően súlyos esete, amikor a személyiség jóhírnevét sértő valótlan állítás a sajtóban megjelenve széles körű nyilvánosságot kap.⁶² A különleges eljárások részen belül a XXI. fejezet tartalmazza a sajtó-helyreigazítási eljárás szabályait. Az eljárás két részből áll. Az első peren kívüli, békés eljárás, a második szakasz a különleges peres eljárás.⁶³

Alkalmazás-technikai szempontból három fontos csoportról beszélhetünk:

- 1.) Általános szabályokat lerontó speciális szabályok (a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra már tárgyalást kell kitűzni; a tárgyalás elmulasztásának az általánostól eltérő következményeit írja elő; a speciális szabályok vonatkoznak a bizonyításra is).
- 2.) Általános szabály alkalmazását tiltó rendelkezések (igazolás, viszontkereset, szünetelés tilalma, perújítás kizárása).
- 3.) Új szabályok, melyek alakítják, bővítik az eljárást (perbenállási jog az alperesi oldalon perképeség hiányában is; speciális hatásköri és illetékességi szabályok).⁶⁴

3.4. A helyreigazítás kötelezettje

A helyreigazítás iránti keresetet a sajtó ellen kell megindítani. A helyreigazítás kötelezettje a sajtószerv, melyből következik, hogy a helyreigazítás sajtótermékhez kötött.⁶⁵ A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény módosította az Stv. 20.§-át, amely a sajtó fogalma alá a napilapot, folyóiratot (időszaki lapot), a Rádiózásról és televíziózásról szóló törvény szerinti műsorszolgáltatót és a Magyar Távirati Irodát (hírügynökséget) vonja.⁶⁶ A Pp. 343.§-ának (1) bekezdése ennek megfelelően módosult.

A sajtó-helyreigazítás szabályainak alkalmazása szempontjából az időszaki lapok esetében a sajtószerv fogalmán belül megkülönböztetésre van szükség. A Stv. 7. és 8.§-ában foglaltakból következik, hogy az időszaki lapok alapítója és kiadója egyaránt sajtószervnek minősül. Az alapító és a kiadó lehet magán- vagy jogi személy, és ezek jogi személyiséggel rendelkező társasága. Amennyiben az alapító az időszaki lapot nem saját maga adja ki, hanem ezzel kiadót bíz meg, a kiadáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételekről a kiadónak kell gondoskodnia.⁶⁷

A sajtó-helyreigazítási per alperese akkor is félként járhat el, ha a Pp. 48.§ alapján egyébként nincs perbeli jogképesége. (343.§(3) bekezdés) A jogi személyiséggel nem rendelkező sajtószerv perbeli

jogképessége csak a helyreigazítás tekintetében áll fenn, ezért alperesként csak a helyreigazításra kötelezhető, perköltségekben nem marasztalható.

Az ebből eredő ellentmondást oldja fel a 7/1972. (XI.28.) IM rendelet 18.§-a: *„Ha a sajtó-helyreigazítási vagy a sajtóval kapcsolatos más perben a sajtó szervének nincs perbeli jogképessége, helyette a perköltség viselésére az alapítóját kell kötelezni.”*⁶⁸

A Magyar Rádió, illetőleg a Magyar Televízió körzeti stúdiója esetén a Magyar Rádiót, illetőleg a Magyar Televíziót; a Filmhíradó Szerkesztősége esetén a Magyar Filmgyártó Vállalatot kell kötelezni. A bírói gyakorlat az ilyen esetekben e szerv perbenállását nem követeli meg, csupán az ítélet rendelkező részében nevesíti a perköltség viselésére köteles szervezetet.

Sajtó-helyreigazítást csak olyan időszaki laptól lehet kérni, amely szerepel a lapnyilvántartásban, amelyet a jogszabály rendelkezéseinek megfelelően állítanak elő, adnak ki, és közölnek. Sajtó-helyreigazítási eljárást nem sajtószerv ellen nem lehet indítani.⁶⁹

3.5. A sajtó-helyreigazítás jogosultja

A sajtó-helyreigazítás követelésére az jogosult, akinek jóhírnevét a sajtóközlemény megsértette, akiről valótlán tényt állítottak vagy híreszteltek, illetve akivel kapcsolatban való tényeket hamis színben tüntettek fel.

A helyreigazításhoz való jog természetes és jogi személyeket egyaránt megilleti.

A személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve ha a védelem csak magán-személyeket illelhet meg. (Ptk.75.§ (2) bekezdés).

Ezen felül sajtó-helyreigazítás követelésére jogosultak azok a szervezetek is, amelyek jogi személyiséggel nem rendelkeznek ugyan, de mégis közös nevük (cégnévük) alatt jogokat szereshetnek és kötelezettségeket vállalhatnak, perben állhatnak és perelhetők.⁷⁰

A jogi személy (egyéb jogalany) képviselője útján járhat el, ha a sajtóközlemény magára a jogi személyre (jogalanyra) vonatkozik, nem pedig annak egyes tagjaira. Ha a sajtóközlemény a jogi személyt és a képviselőjét ellátó tagját (igazgatóját, ügyvezetőjét, stb.) egyaránt érinti, a képviselő mind saját nevében, mind pedig a jogi

személy képviselőjeként is felléphet. A perben ilyenkor a jogi személy is és a képviseletet ellátó természetes személy is egyaránt felperesként vehet részt.⁷¹

Ha valamelyik szervezet nem rendelkezik jogi személyiséggel (illetőleg nem közkereseti vagy betéti társaság) sajtó-helyreigazítási eljárás indítására nem jogosult.⁷²

Nem kérhet sajtó-helyreigazítást a jogi személy az alkalmazottja, tagja, tisztségviselője nevében, ha a közlemény – név szerint vagy közvetett utalással – kizárólag valamelyik alkalmazottját, tagját, tisztségviselőjét jelöli meg. Ha a bíróság a jogi személy keresete alapján már kötelezte a sajtót helyreigazításra, ez nem zárja ki, hogy a jogi személy tulajdonosai, alkalmazottai stb. saját nevükben is helyreigazítást kérjenek.⁷³ Az alkalmazott, tag, tisztségviselő személyesen akkor is kérhet helyreigazítást, ha a sérelem egyébként a munkakörével, feladatkörével kapcsolatos.

A Legfelsőbb Bíróság PK 13. számú állásfoglalása szerint a Ptk. 75.§-ának (2) bekezdésében és a Ptk. 79.§-ában foglalt szabályok helyes értelmezése alapján annak sincs akadálya, hogy a sérelmes sajtóközleménnyel szemben, akár ugyanazon tényállítások tekintetében is, mind a jogi személy, mind pedig a jogi személy alkalmazottjaként érintett természetes személy is fellépjen, akár együtt, akár külön perben, és igényeljenek önállóan, akár egymástól függetlenül is sajtó-helyreigazítást.

Ha a tényállítás több személyt érint (pl. egy klub, baráti társaság, egymással együttműködő gazdálkodó szervezetek), mindegyikük csak a rá vonatkozó tényállítás miatt érvényesíthet igényt; a jogérvényesítés érdekében tett lépései, a perindítás stb. a többiekre nem terjed ki.⁷⁴ „Ha a sajtóközlemény több természetes, illetőleg jogi személyre vonatkozik, ezek együtt, ugyanabban a perben érvényesíthetik ugyan jogaikat, köztük azonban nem a Pp. 51.§-ának a) pontjában, hanem csak e jogszabály b) pontjában írt pertársaság jön létre.” (Legfelsőbb Bíróság PK 13. számú állásfoglalás)⁷⁵

A személyhez fűződő jogok csak személyesen érvényesíthetők, az arra jogosult a sajtó-helyreigazítási kérelmet csak saját nevében

nyújthat be.⁷⁶ A személyes igényérvényesítés alól a Pp. és a Ptk. csak néhány kivételt enged. Így akkor, ha a valótlan tartalmú közlemény közérdeket sért.

A közérdek védelmében a Pp. 342.§-ának (1) bekezdése szerint sajtó-helyreigazítást kérhet az illetékes miniszter és az országos hatáskörű szerv vezetője is.⁷⁷ Ha a minisztert támadják, a miniszternek mint személynek kell fellépnie, nem járhat el nevében pl. a minisztérium sajtóirodája.⁷⁸

„Az ügyvédekért sérelem esetén az igazságügy-miniszter indíthat sajtó-helyreigazítási eljárást.”⁷⁹

A cselekvőképtelen személy érdekében törvényes képviselője, a távollévő érdekében hozzátartozója vagy gondnoka léphet fel. (Ptk. 85.§ (2) bekezdés)

Amennyiben a Ptk. 79.§-ának (1) bekezdése szerint jogvédelemre jogosult személy már nem él, kegyeleti jog megsértése címén – a Ptk. 85.§-ának (3) bekezdése alapján – hozzátartozója vagy a végrendeleti juttatásban részesített léphet fel, de csak a személyiségi jogvédelem általános szabályai szerint. Ha pedig a közlés közérdekbe is ütközik, a jó hírnév sérelme miatt az igényérvényesítésre az ügyész is jogosult.⁸⁰

„A PK 13. számú állásfoglalása szerint sajtó-helyreigazítást az kérhet, akinek a személyére a sajtóközlemény –nevének megjelölésével vagy egyéb módon- utal, vagy akinek a személye a sajtóközlemény tartalmából felismerhető.”⁸¹

Sajtó-helyreigazítást elsősorban az kérhet, akit a sajtóközleményben név szerint megjelöltek. Valakinek a személyére azonban más módon, nevének a megjelölése nélkül is lehet utalni, a közlés ilyenkor is sérelmes lehet az adott személyre. Ezért sajtó-helyreigazítást az is követelhet, akit név szerint nem jelöltek meg, ha a közlés a személyére vonatkozik, feltéve, hogy személye a sajtóközlemény tartalmából valamilyen módon felismerhető.⁸²

„A sajtóközlemény név szerint vagy név nélkül homályos, burkolt utalásaival, bizonytalan megjelölésével többeket is sérthet állítá-

saival. Ilyen esetben az érintett személyek közül bárki kérhet helyreigazítást, de csak a saját nevében, és a helyreigazítás tartalma is csupán annak a személyére korlátozódhat, aki igényt érvényesített.”⁸³

Kitűnő példa erre egy 1998-as Bírósági Határozat:

Egy hetilap 1994 márciusában a következő újságcikket közölte: „Szexmániás volt a zsvány polgármester!” Az írás nem nevez nevének senkit, nem közöl helységet, nem utal semmi azonosíthatóra, csak bizonyos eseteket mesél el. A felsorolt események alapján a közösség lakói ráismertek polgármesterükre. A magát sértve érző polgármester sajtó-helyreigazítást kért. Miután a szerkesztőség ezt megtagadta, a megbántódott polgármester bírósághoz fordult, azonban a bíróság a keresetet elutasította. A polgármester felülvizsgálatot kért arra hivatkozva, hogy az újságcikk sem a felperes személyét (foglalkozását), sem pedig a személyével kapcsolatban közölt tévőleges magatartást illetően nem vonatkoztatott el olyan mértékben, amely a felperest felismerhetetlenné tette volna. A Legfelsőbb Bíróság pedig megállapította, a személyiség sérelméhez nincs szükség névhez, helységhez, időponthoz. Ha egy szűkebb környezet felismeri az írásban említett személyt, megállapítható a sérelem. (BH 1998.330.)

A gyakorlat szerint a helyreigazításra alapul szolgáló jogsértés megállapításához elegendő az is, ha szűkebb körben, szakmai vagy egyéb érdekeltségi körben vált lehetővé a sajtóközleménnyel érintett személy felismerése. (BH 1991.59.)

3.6. Közzsereplők védelme

A közzsereplőket kevesebb védelem illeti, hiszen a nyilvánosság elé lépve vállalják a fokozottabb kritizálás veszélyét. A véleménynyilvánítás korlátai tehát másként érvényesülnek a nyilvános közzsereplést vállalók esetében.⁸⁴

A BH 1981. 402. szám alatt hozott határozat így indokol: „Aki a nyilvánosság porondjára lép, aki másokat bírál, annak számolnia kell azzal, hogy őt is megbírálják, nyilatkozatait értelmezik, elemzik és, hogy ez az értelmezés, bírálat esetleg eredményében sérelmes is lehet a számára.”

A plurális politikai környezet természetesen megnövelte a nyilvános közszereplők, elsősorban politikusok kritizálásának lehetőségét. A nyilvánosság követelményéhez hozzátartozik a kritizálás szabadsága is.

A közszereplők – különösen az államhatalom gyakorlásában résztvevő személyek – a nemzetközi gyakorlat szerint többet kénytelenek elviselni, mint a magánszemélyek.

A Strasbourgban működő Emberi Jogi Bíróság egy ízben úgy foglalt állást, hogy a közélet szereplőinek személyiségi jogai, kvázi „születelnek”, mert tevékenységük nyilvánosságához nagyobb társadalmi érdek fűződik, mint személyiségi jogaik védelméhez. Ezért ugyanaz a véleményközlés, amely magánszemélyre vonatkozóan jogsértő, nem okvetlenül minősül ilyennek a közélet szereplőivel szemben. Kivételt az olyan közlések jelentenek, mint például visszataszító állatokhoz való hasonlítás, illetve a magánélet súlyos, az emberi méltóságot is sértő támadása.⁸⁵

A 36/1994. (VI.24.) AB határozat szerint a véleménynyilvánítási és sajtószabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek. A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme ugyanis a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát.⁸⁶

A sajtó figyelmét sem kerülte el az az ügy, amelyben a vita tárgya egy képviselő nő fejéhez montírozott fürdőruhás női test volt. Az eset, felülvizsgálati kérelem folytán a bírósági hierarchia minden szintjét megjárta. Részletesebb ismertetése azért indokolt, mert alapvető elvi kérdésekben tértek el a határozatok.⁸⁷

A másodfokú bíróság a felperesi keresetet elutasította, mert alapvetően szatirikus jellegű ábrázolás egy közéleti szereplő esetében nem hatol be a magánélet szférájába olyan mélyen, hogy jogi védelmet kelljen biztosítani. A montázs elhelyezése, szöveg-

környezete nem volt sértő, valamely politikai jelenséget akart szatirikusan bírálni.

A Legfelsőbb Bíróság azonban nem értett egyet és éppen az ábrázolás módja miatt látta fennforogni a személyiség sérelmét. A ruhátlan, fürdőruhás női test nem a felperes nyilvános közszereplésén készült és sérti a felperest női mivoltában, emberi méltóságában. A felperesi tiltakozást a közzététel ellen jogilag jelentősnek értékelte a közszereplői minőség ellenére.

A jogsértést és a személyiség sérelmét tehát olyan súlyosnak értékelte a Legfelsőbb Bíróság, hogy kártérítés megítélését látta indokoltnak. Mivel az esetre még nem lehetett alkalmazni az Alkotmánybíróságnak a nem vagyoni kárról szóló határozatát, az ítélet „pszichés vonatkozású életmegnehezülésre” hivatkozva ítélt meg a jogsértés súlyához igazodó kártérítést, valamint az alperesi sajtóorgánumot közérdekű célra fordítható bírsággal is sújtotta. (BH 1994. 127.)

A közszereplők véleménynyilvánításánál meg kell még említeni az alkotmányos államokban a törvényhozás tagjait megillető mentelmi jog intézményét is. Ennek célja a törvényhozás függetlenségének biztosítása, azaz hogy tagjai megnyilatkozásaikban, tevékenységükben zaklatást ne szenvedjenek. Az egyik eleme a felelőtlenség („immunitas”), melynek lényege, hogy a törvényhozás tagjai számára mentességet adjon a képviselői minőségben a törvényhozásban vagy azon kívül tanúsított magatartásukért, megnyilatkozásaikért – felszólalás, beszéd elmondása stb. – kivéve a polgári jogi úton történő helytállást, esetleg a rágalmazást, becsületsértést stb.

Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 4.§-a szerint a képviselő és volt képviselő bíróság vagy más hatóság előtt nem vonható felelősségre leadott szavazata, továbbá a megbízatása gyakorlása során általa közölt tény vagy vélemény miatt. Ez a mentesség nem vonatkozik az államtitoksértésre, a rágalmazásra és becsületsértésre, valamint a képviselő polgári jogi felelősségére.⁸⁸

3.7. A sajtó-helyreigazítás és a személyiségi jogok védelmének egyéb eszközei

Előjáróban hangsúlyozni kívánom, hogy a személyiségvédelem általános szabályai alapján indult per nem ugyanazon felek közötti per, mint a sajtó-helyreigazítási per.

A sajtóközlemény által érintett személy valótlan tény közlése, híresztelése vagy a való tény hamis színben való feltüntetése miatt a jogszabályban meghatározott személlyel szemben igényelhet sajtó-helyreigazítást. Ugyanakkor, ha a sajtóközlemény egyéb személyhez fűződő jogot is sért, így sérti a Ptk.78.§-ában védett jó hírnevet, a sérelmet szenvedett személy igényével szükségképpen külön perben léphet fel, mert a Pp. 343.§-ának (2) bekezdése értelmében a sajtó-helyreigazításra irányuló keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet. Ez a rendelkezés a pertartam lerövidítésére szolgál.

A sajtó-helyreigazítás eljárási szabályai csak akkor alkalmazhatók, ha a kereseti kérelem kizárólag erre irányul. Ha a kereseti kérelem túlterjed a helyreigazítási igényen, a bíróságnak tisztáznia kell, hogy a felperes sajtó-helyreigazítási eljárást kíván-e indítani, vagy a Pp. általános szabályai szerint kívánja-e a per lefolytatását. Ez a kérdés különösen akkor szokott felmerülni, ha a felperes a helyreigazításra irányuló igényét kártérítési követeléssel kapcsolja össze.⁸⁹

A sértett félnek tehát lehetősége van arra, hogy a sajtóban elkövetett jogsértés jellegétől függően sajtó-helyreigazítást kérjen, és ezzel párhuzamosan vagy ezt követően a Ptk. 84.§-ának megfelelően igényeljen jogvédelmet egyéb személyhez fűződő joga megsértése miatt, azonos értékű jogkövetkezményeket azonban mindkettőben nem követelhet.⁹⁰

A sajtó-helyreigazítás iránt indított külön per nem eredményez tehát perfüggséget, illetve a sajtó-helyreigazítás iránti kereset tárgyában született jogerős ítélet nem képez ítélt dolgot, még akkor sem, ha azonos személyek között ugyanazon ténybeli alaphól folyik a per, illetve született a jogerős ítélet, mert az érvényesített jog különböző.⁹¹

A sajtó-helyreigazításra kötelező ítéletnek – ugyanazon ténybeli alap esetén – legfeljebb a Ptk. 84.§-a (1) bekezdésének c) pontja

alkalmazásánál, az elégtétel adása módjának megválasztásánál lehet jelentősége.⁹²

3.8. Véleménynyilvánítás

A sajtó-helyreigazítás csak a tények közlésével elkövetett jogsértés esetén vehető igénybe. Ha a közlés nem tényeket tartalmaz, hanem véleményt, értékelést, akkor nem a sajtó-helyreigazítást, hanem a személyiségi jog védelmének egyéb eszközeit kell igénybe venni.

„Véleménynyilvánítás, értékelés, bírálat, valamint a társadalmi, politikai tudományos és művészeti vita önmagában nem lehet sajtó-helyreigazítás alapja.” (PK 12. számú állásfoglalás)⁹³

Ezzel a kifejezéssel a Legfelsőbb Bíróság PK 12. számú állásfoglalása arra utal, hogy csak a kifejezés értékelő mozzanata nem lehet tárgya sajtó-helyreigazításnak, de a tárgya lehet az ezáltal kifejezett tényállítás. Tárgya lehet az a tényállítás, amelyből levont következtetés az értékelés alapja.

Más megítélés alá esik a bírálat, értékelés, ha a sajtóközlemény a megbírált személyt tévesen idézi és ezzel a megbírált személyiségét érintően tesz vagy fejez ki valótlan tényállítást, illetőleg tüntet fel való tényt hamis színben.⁹⁴

A sajtóközleményben foglalt álláspont, bírálat, értékelés nem felel meg társadalmi rendeltetésének akkor sem, ha a közlemény más személyiségét sértő valótlan tényállítást nem tartalmaz, ezért nem ad alapot helyreigazításra, de kifejezésmódjában indokolatlanul bántó, lekicsinylő, durván sértő kifejezés használata okoz sérelmet.⁹⁵ Az ilyen sérelem orvoslása azonban nem a Ptk. 79.§-ában meghatározott sajátos sajtó-helyreigazítás, hanem a törvényben biztosított egyéb jogok érvényesítése útján történhet meg (Ptk. 76.§ 84.§).

Önmagában valamely tény közlése is véleménynek minősülhet, hiszen magának a közlésnek a körülményei is tükrözhetnek véleményt.⁹⁶

Politikai nézetek ismertetése önmagában nem képezheti sajtó-helyreigazítás alapját.⁹⁷ Amennyiben az újságíró csak a politikai

eseményen vagy sajtótájékoztatón elhangzottakat ismerteti, nincs helye helyreigazításnak.

E szabályozásnak az egyik fő indoka, hogy a sajtó-helyreigazítás intézményének perjogi jellemzője a gyorsaság, mely során nem mindegy, hogy tények vagy vélemények valóságát kell bizonyítani, ugyanis a tények valóságtartalmának megállapítása, a magatartás jogellenessége viszonylag egyszerűen igazolható. Nem ez a helyzet a véleménynyilvánítás esetében. A vélemény, értékelés jogellenessége számos körülmény összehatásaként mutatható ki, a személyiség sérelme a közlésnek a környezetre gyakorolt negatív hatása által következik be. A vélemény, értékítélet esetében a jogellenesség megállapítása körültekintő mérlegelést, bizonyítást igényel. Mindezekből következik, hogy a sajtóban közölt vélemény, és az érintett személy saját véleményének eltérése nem adhat alapot a közlemény helyreigazítására.⁹⁸

3.9. Lex Pokol és a Lex Répássy törvényjavaslat

A tényállítás és véleményközlés elhatárolásánál nagyon fontos megemlíteni a Lex Pokolt, valamint a továbbfejlesztett Lex Pokolt, avagy Lex Répássyt, ami nagy vitát váltott ki a sajtószabadsággal kapcsolatban.

Pokol Béla „lex pokolként” ismertté vált törvénymódosító javaslatának lényege az volt, hogy bármely írásra, amely véleményt, értékelést tartalmaz valakiről, joga lenne az érintettnek az adott médiumban saját álláspontját közzétenni. Pokol Béla először 1998-ban állt elő törvényjavaslatával, azonban akkor sem a Fiatal Demokraták Szövetsége, sem a Magyar Demokrata Fórum nem támogatta, így azt előterjesztője visszavonta. A törvényjavaslat 2001. elején újra a figyelem középpontjába került. A javaslatot több oldalról is támadták. Egyes vélemények szerint a javaslat kevés volt, megkövetelték volna, hogy a médiumok állításaikat bizonyítsák is, és ekkor merült fel egy médiafigyelő központ létrehozásának gondolata is. Voltak olyan elképzelések is, melyek azt sürgették, hogy a médiumok felügyelete kerüljön át a civil szervezetek kezébe.⁹⁹

A Fiatal Demokraták Szövetsége a Lex Pokolt végül nem támogatta tovább, ehelyett a párt jogi kabinetje benyújtotta Pokol javaslatát.

nak átdolgozott változatát. Eszerint az érintettnek csak akkor áll a jogában reagálni az adott sajtóban megjelent véleményre, amennyiben az személyiségi jogokat sért. A képviselői önálló indítvány lényeges módosításokat tartalmazott.¹⁰⁰

A Ptk 79.§-át a következő 2 szakasszal egészítette volna ki:

(2) Akinek személyhez fűződő jogát napilapban, folyóiratban (időszaki lapban), rádióban vagy televízióban közölt valamely vélemény vagy értékelés sérti, – a törvényben biztosított egyéb igényeken kívül – követelheti saját véleményének vagy értékelésének közzétételét is (válaszadás).

(3) A helyreigazítást, illetve válaszadást napilap esetében az erre irányuló igény kézhezvételét követő nyolc napon belül, folyóirat (időszaki lap) esetében a legközelebbi számban azonos módon, rádió, illetőleg televízió esetében pedig – ugyancsak nyolc napon belül – a sérelmes közléssel azonos napszakban kell közölni.

A Ptk. 84.§ (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

(2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat. Ha a jogsértése napilap, folyóirat (időszaki lap), rádió, televízió útján történt, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszab. A közérdekű célra fordítható bírság összegét úgy kell meghatározni, hogy az visszatartsa a jogsértőt a további jogsértésektől.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény a következő 346/A.§-sal egészül ki:

346/A.§ A válaszadás közlési eljárásra megfelelően alkalmazni kell a sajtó-helyreigazítási eljárás szabályait.¹⁰¹

Az indítvány indokolása szerint mivel a személyhez fűződő jog sérelme nemcsak tényközlés, hanem értékelés, vélemény megjelentetése következtében is megvalósulhat, ezért semmi nem indokolja, hogy a Ptk. 79.§-ába foglalt jogintézmény kizárólag a tényközlésekre vonatkozzon, és a sajtó képviselőit ne lehessen kötelezni arra, hogy az Alkotmányban és a Sajtótörvényben rögzített szabad véleménynyilvánítás jogát azoknak is biztosítsa, akiknek a közölt vélemény vagy értékelés a személyhez fűződő jogát megsértette. A válaszadás joga a helyreigazítással együtt azt a célt is szolgálja, hogy az emberi méltóság, a jó hírnév sérelmét okozó közlemény az adott kérdésben

ne maradjon kizárólagos ismeretforrás a külvilág számára, hanem ugyanazok számára, akik az első nyilatkozattal, közleménnyel megismerkedhettek, kapjanak tájékoztatást a valós tényekről, illetve az érintett személy álláspontjáról. A sajtó szabadsága a szabad véleménynyilvánítás mellett a véleményformáláshoz szükséges információszerzéshez való jogot is magában foglalja.¹⁰²

Annak érdekében, hogy a válaszadást kérő ne élhessen vissza a módosítás adta lehetőséggel, megfelelő garanciát biztosít annak rögzítése, hogy a válaszadás közzétételét kizárólag személyhez fűződő jog megsértése esetén lehetne kérni, annak eldöntésére pedig, hogy a jogsértés ténylegesen megtörtént-e, végső soron kizárólag a bíróság lenne jogosult.

Többen sérelmezték azt, hogy a Fiai Demokraták Szövetsége nem a kétharmados sajtótörvények módosítását kezdeményezte, hanem az egyszerű kormánytöbbséget igénylő Polgári Törvénykönyv módosítást. Az ellenzék az Alkotmány 61.§ (3) bekezdésére hivatkozott, miszerint a sajtószabadságról szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Répássy Róbert elmondta, hogy azért a Polgári Törvénykönyv módosítását kezdeményezték, mivel ez szabályozza a személyiségi jogvédelmi eszközöket. Az ellenzék szerint a javaslat sértette a sajtószabadság, a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos elvei mellett a tulajdonosok alkotmányos jogait is. Elfogadása esetén a bíróságok szerkesztenék a lapokat, a televízió-, és rádióműsorokat, nekik kellene eldönteni, hogy mi a „társadalmilag hátrányos vélemény” és mi nem.¹⁰³

A kérdés megítélése egyébként nemcsak a pártokat, hanem az újságíró társadalmat is megosztotta. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége a nyilvánosság előtt is hangot adott tiltakozásának a véleménynyilvánítási és a sajtószabadság alkotmányos alapjogának védelme érdekében, mivel szerintük ilyen szabályozás durván sértené a sajtó szabadságát.¹⁰⁴

Mádl Ferenc köztársasági elnök szerint: "A sajtószabadság természetesen nem korlátozhatatlan, azonban a válaszadás jogin-

tézménye az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul, ezért alkotmányellenesen korlátozza a sajtószabadságot”.¹⁰⁵

Az Alkotmánybíróság több hónapos mérlegelés után az alap-törvénnyel ellentétesnek minősítette a válaszadás jogát, ugyanis a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosító javaslatának (továbbiakban: PtkM.) 1.§-a által meghatározott szabály nem teremt arányosságot egyrészt az emberi méltóság és a jó hírnév alapvető jogának védelmére biztosított válaszadásról szóló szabály által elérhető eredmény, másrészt a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadsága alapvető jogának korlátozásával előidézett hátrány között. Azonban az Alkotmánybíróság azt is jelezni kívánta – amit az indokolásban azután részletesen is kifejtettek –, hogy a válaszadás intézményét általában nem, csak a vizsgált törvényben alkalmazott megoldását tartja összeegyeztethetetlennek az Alkotmánnyal.

A PtkM. 1. §-ában megfogalmazott az a szabály – amely az egyébként meglévő jogi védelmi eszközök mellé illeszti be a válaszadás jogát – nem határozza meg e jog gyakorlásának a korlátait és egyidejűleg kötelezően alkalmazandó bírságot is előír és olyan mértékben korlátozza a sajtó, valamint közvetetten a véleménynyilvánítás szabadságát, amit nem indokol az emberi méltóság és a jó hírnév védelme. A válaszadási kötelezettség továbbá terhet is jelent, költséget és bevételecsökkenést okoz; ennek a hátránynak a kilátásba helyezése a véleménynyilvánítás tekintetében visszatartó hatással járhat.¹⁰⁶

A sajtó-helyreigazítás intézményének vizsgálata során felmerülő problémákra tehát nehéz egyértelmű és minden tekintetben tökéletes megoldást találni.

Egyik oldalról érthető annak igénye, hogy akiről a médiában negatív vélemény jelenik meg, annak a jogszabályok megfelelő védekezési lehetőséget biztosítsanak. A személyiségvédelem általános szabályai alapján indult perben alkalmazott jogkövetkezmények nem ugyanazt a hatást váltják ki; még ha a jogsértőt elégtétel adására kötelezik is megfelelő nyilvánosságot biztosítva, az sem garancia arra, hogy ugyanazon nyilvánosság előtt történik az elégtétel, mint amelyik előtt a jogsérelem megvalósult.

Azonban a másik oldal ellenállása is indokolt, hiszen ha a médiában megjelent minden sérelmes véleményre reagálnának az érintettek, akkor az egész újság illetve műsor viszontválaszok sokaságából állna, és javarészt a bíróságok szerkesztenék azokat. Ebben az esetben a sajtószabadság alapjaiban sérülne, illetve értelmét vesztené.

Véleményem szerint azonban a sajtó a sajtószabadság alkotmányos alapjogának védelmére hivatkozva gátlástalan módon behatol a magánszférába.

A jogi szabályozás nem vezethet oda, hogy a média durván sértő véleményeivel mások életét tönkre tegye. Az érintett személyek nem képesek felvenni a harcot a sajtóval, nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy hasonló eszközökkel, mint a média, nyilvánosságra hozzák saját véleményeiket. Ha egy konkrét személyről megjelenik egy reá nézve sértő, ráadásul alaptalan véleményt tartalmazó közlemény, az mind a jó hírnevét súlyosan sértheti, mind a társadalmi kapcsolatait, munkahelyi pozícióját, családi életét hátrányosan befolyásolhatja.

Úgy gondolom, hogy ilyenkor indokolt lenne jelentős mértékű sérelemdíjat megítélni a sértettnek, méghozzá olyan, akár több milliós összeget, amely anyagilag érzékenyen érinti a kiadót, és amely alkalmas arra, hogy a sértettet ért erkölcsi kárt is jóvátegye. A keményebb szankciók elriasztanák a sajtót attól, hogy igazságtalan, mások emberi méltóságát sértő véleményeket közöljenek.

Szép dolog a sajtó szabadságának felmagasztalása, de káros lehet, ha másik alkotmányos alapjog rovására történik (pl. emberi méltósághoz való jog). Nemcsak a véleménynyilvánítás szabadságához van jogunk, hanem a méltó emberi élethez is.

A Ptk. és a Pp. fent vázolt módosítására nem került sor.

3.10. Hatáskör és illetékesség

A sajtó-helyreigazítási és egyéb személyhez fűződő jog megsértésével kapcsolatos per hatásköri kérdéseinek tisztázása a bíróság feladata.

A sajtó-helyreigazítási per 1992. december 31-ig a megyei (fővárosi) bíróság hatáskörébe tartozott. Az 1992. évi LXVIII. tv. 4. § (2) bekezdés azonban a Pp. 23.§-át úgy módosította, hogy a sajtó-

helyreigazítási pert kihagyta a megyei bírósági hatáskörbe tartozó ügyek közül. Ezért 1993. január 1. napjától kezdve a sajtó-helyreigazítási per is a Pp. 22.§ (1) bekezdése folytán az általános hatáskörű bíróság, azaz a helyi (városi, a fővárosban kerületi) bíróság hatáskörébe tartozott.

2003. július 1. napján hatályba lépett Pp. 23.§ (1) bekezdés j) pontja szerint azonban a sajtó-helyreigazítási perek újra a megyei bíróság hatáskörébe tartoznak. Ugyanekkor lépett hatályba a 344. § (1) bekezdésének módosított törvényi szabálya, amelyben a jogalkotó a törvényi szóhasználatban is igazodik a sajtó területén kialakult új szervezeti formákhoz.

A perre azoknak az időszaki lapoknak az esetében, amelyeknek a szerkesztősége Budapesten van, továbbá minden budapesti székhelyű műsorszolgáltató és a Magyar Távirati Iroda esetében a Pesti Központi Kerületi Bíróság volt illetékes, 2003. július 1. napjától pedig a Fővárosi Bíróság, egyébként pedig az a bíróság, amelynek területén az időszaki lap szerkesztősége, a hírügynökség vagy a rádió-, illetve televízió-társaság székhelye található. A bíróság illetékességét a rádió- vagy televízió-társaság helyi stúdiójának székhelye is megalapítja.¹⁰⁷

3.11. Egyeztető eljárás

A sajtó-helyreigazítási pert pontos határidőkhöz kötött egyeztető eljárásnak kell megelőznie a sértett fél és a sajtószerv között. (Pp. 342.§) Bár az előzetes igényérvényesítést eljárási szabály írja elő, súlyos anyagi jogi következmények fűződnek hozzá.¹⁰⁸ A közlemény közzétételekor a sajtó munkatársainak korlátozott idő áll rendelkezésükre az állított tények valóságtartalmának vizsgálatára, hiszen a hírek időszerűségét veszélyezteti a késlekedés. Az egyeztető eljárásnak pont ez a célja, hogy a sajtó győződjön meg az általa közölt tények valóságáról, a sajtószervnek az érintett személy fellépése nyomán már kötelessége megvizsgálni azt, hogy a közlemény tartalma megfelel-e a valóságnak.

3.11.1. A sajtó-helyreigazítás iránti kérelem

A kérelemben meg kell jelölni a helyreigazítás pontos tartalmát, a sajtó csak azoknak a tényállításoknak a helyreigazítására köteles, amelyeket a jogosult a nyilatkozatában megjelölt.¹⁰⁹

A kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmesnek tartott közlemény megjelölését és kifejezett igényt a helyreigazításra, valamint a sérelmezett közlemény valótlan tényállításainak megjelölését, és hogy melyek a közlendő való tények. (BH 1993. 159.) A kérelemmel szemben formai követelmény nincs az írásbeliségen kívül.

A helyreigazítási igény érvényesítése során a jogosult követelheti annak feltüntetését is, hogy melyek a való tények.¹¹⁰ Gyakori, hogy a helyreigazító közlemény a rendeltetését betölti akkor is, ha abban a való tények nincsenek feltüntetve például azért, mert közömbösek vagy éppenséggel az érintett személy nem kívánja. Tehát nem minden esetben tüntetik fel a való tényeket, amennyiben a helyreigazítás kétséget kizáróan, e nélkül is kifejezésre juttatja a támadott közlés valóságsértő voltát.¹¹¹

Sajtó-helyreigazítás címen a sajtóközlemény kiegészítése nem igényelhető.

A jogosultnak ügyelnie kell arra is, hogy a sajtótól nem követelheti oly nyilatkozat közzétételét, amely „a helyreigazításhoz szükséges mértéket akár tartalmában, akár terjedelmében túllépi” (PK 15. számú állásfoglalás).¹¹² Ez azt jelenti, hogy nem igényelhető az ügy lényegét nem érintő lényegtelen pontatlanságok, elírások helyreigazítása, továbbá a helyreigazító nyilatkozatban nem lehet követelni a sérelmes közlemény kereteit meghaladó további tényeknek és körülményeknek vagy a jogosult véleményének közzétételét sem.¹¹³

A FB 1. P. 26 427/1973/8. sz. ítéletében foglaltak szerint a felperes a napilap cikkével szemben azt is sérelmezte, hogy a munkaszerződésének megszűnését 1972. június 30-ára tették, ami nem felel meg a valóságnak, mert a munkaviszonya 1972. június 15-én szűnt meg. A bíróságnak az volt az álláspontja, hogy a közlés valóban téves, de annyira közömbös a cikk mondanivalója

szempontjából, hogy a helyreigazítást ezért felesleges lett volna elrendelni. A lényeges és lényegtelen részek megkülönböztetése azonban nem vezethet oda, hogy a sajtószerző erre hivatkozással a helyreigazítási kényszerrel megkerülje.

3.11.2. Válaszlevél

A jogosult sajtó-helyreigazítást saját válaszlevelének közlésével is kérheti, feltéve, hogy a fentebb kifejtett szempontoknak megfelel. A válaszlevél rendszerint többet tartalmaz, mint a közlemény tényállításainak megjelölései, és valótlanságuk kijelentése. A jogosult ezen felül ki szokta fejteni álláspontját, véleményét, s a közlemény tartalmát vitatja.¹¹⁴ E többlettartalom miatt bízva az ítélkezési gyakorlat a válaszlevél közzétételének eldöntését a sajtószerzőre. Ha a jogosult által közzétenni kívánt válaszlevél terjedelme a valótlán vagy hamis színben feltüntetett tényekhez képest túlságosan terjedelmes, akkor azt a sajtószerzőnek helyreigazítási kérelemként kell elfogadnia és a helyreigazító közleményt a szükséges terjedelemben megszűvegezve közzétennie.¹¹⁵

3.11.3. A Sajtó-helyreigazításra irányuló igény előterjesztésének határideje

Sajtó-helyreigazításra irányuló igény előterjesztésének határideje a Pp. 342.§-ának (1) bekezdése szerint közlemény megjelenésétől, illetőleg közvetítésétől számított 30 nap. Ez az anyagi jogi határidő – bár eljárási törvény tartalmazza – elmulasztása nem menthető ki. „Sajtó-helyreigazítás elrendelése iránt csak akkor lehet pert indítani, ha a helyreigazítást kérő irat az előírt harminc napos határidőn belül megérkezik a sajtószerzőhöz. E határidő elmulasztása esetén nincs lehetőség igazolásra.” (PK 13. számú állásfoglalás)¹¹⁶ Tehát a késedelmes előterjesztés az igényérvényesítés jogának elvesztésével jár.¹¹⁷

A helyreigazítási kérelem megküldésére nyitva álló határidő azon a napon nyílik meg, amikor a közlemény megjelent, illetve amikor a közvetítésre sor került.¹¹⁸

Amint arra a jogerős ítélet is utalt, sem a Pp., sem a Ptk., sem pedig a Sajtótörvény nem tartalmaz arra vonatkozó kifejezett ren-

delkezést, hogy mit kell tekinteni a sajtóközlemény megjelenésének, illetve időszakai lap esetén melyik időpont minősül a lap megjelenési idejének.¹¹⁹ Ezzel kapcsolatban állapította meg a Legfelsőbb Bíróság a BH 1986.22. szám alatt közzétett határozatában, hogy a sajtóhelyreigazítási határidő számítása szempontjából a megjelenés napjának meghatározásánál elsődlegesen azt az időadatot kell figyelembe venni, amelyet a közleményt tartalmazó lap feltüntet. Korábbi napot csak abban az esetben lehet a határidő kezdőnapjának venni, ha bizonyítják, hogy az igénylő a korábbi tényleges megjelenésről – a keltezést megelőző terjesztésről – tudomást szerzett. Ha viszont a sajtótermékben feltüntetett adatokból kitűnő megjelenésnél később történt a lap terjesztése, az igénybejelentési határidő kezdete arra a – szükség szerint bizonyítással igazolandó – napra esik, amikor a terjesztett sajtótermék az olvasók számára hozzáférhetővé vált.

Hónap feltüntetésével forgalmazott időszaki lap esetén ezért vélelem szól amellet, hogy az újság a kérdéses hónapban megjelent. A megjelenés közelebbi időpontjára utaló egyéb adat hiányában pedig a hónap utolsó napját lehet a megjelenés időpontjának tekinteni.¹²⁰

3.11.4. A helyreigazítás közlése

A helyreigazítást a törvényben meghatározott időpontban közölni kell, napilap esetében az erre irányuló igény kézhezvételét követő nyolc napon belül; folyóirat, illetőleg filmhíradó esetében a legközelebbi számban azonos módon; rádió, illetőleg televízió esetében nyolc napon belül a sérelmes közléssel azonos napszakban. (Ptk. 79.§ (2) bekezdés) A határidőben kért helyreigazítás közlését csak akkor lehet megtagadni, ha a helyreigazítási kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható. (Pp. 342.§ (2) bekezdés) A sajtónak ugyanis már azelőtt kell meggyőződnie a valóságról, mielőtt a kifogásolt cikket megjelenteti.

A fentiekből következően a közzététel időpontja attól függ, hogy az írott sajtó illetve az adott műsorszolgáltató folyamatosan vagy időszakosan működik-e.

Folyamatos működés esetén, a sajtó-helyreigazítási kérelem

kézhezvételétől számított nyolc napon belül a közzététel minden esetben kötelező, ha annak egyéb törvényes feltétele is fennáll.¹²¹ A sajtó-helyreigazítási közlemény közzétételének kötelezettsége az igény kézhezvételét követő nyolc napon belül terheli a napilapot akkor is, ha az igény a napilap havonta megjelenő mellékletében közzétett közlemény helyreigazítására irányul. A közleményt ebben az esetben a napilap megfelelő számában kell közzétenni, de a jogosult követelheti, hogy a helyreigazítást jelentessék meg a lap mellékletében is. (BH 1990.469.)

Ha a megjelenés, illetve műsorszolgáltatás időszakos, a következő lapszámban, illetve műsorban kell közzétenni a helyreigazítást. Abban az esetben, ha a sajtó-helyreigazítási kérelem a lapzárta napján érkezik, a helyreigazítást a szerkesztőség nem a lapzárta után közvetlenül megjelenő, hanem a rá következő lapszámban köteles közölni. (BH 1991.390.) Mindenesetre el kell várni a sajtószervtől, hogy a legközelebbi számban való közzététel érdekében a lehetséges intézkedéseket megtegye.¹²²

A BH 1993.607. szám alatt közzétett esetben a sajtó-helyreigazítási perben hozott ítélet ellen fellebbező alperes arra hivatkozott, hogy önként, a technikai lehetőségeihez képest a legközelebbi lapszámban megfelelő módon helyreigazítást tett közzé, így a per indítása alaptalan volt.

A fellebbezés az alábbiak szerint alaptalan. A bíróság álláspontja szerint nincs jelentősége annak, hogy a helyreigazítást igénylő levél kézhezvétele után a legközelebbi lapszámban a sajtó-helyreigazítás nyomdatechnikai okból lehetséges-e vagy sem. Önmagában tehát az alperes az idő rövidségére nem hivatkozhat. Ilyen esetben az alperes akkor tudja a sajtó-helyreigazítási pert megelőzni, ha nyomban írásban közli a sérelmet szenvedett személlyel, hogy az igényét elismeri, és megjelöli azt, hogy melyik lapszámban közli a helyreigazítást, vagy akkor, ha a legközelebbi lapszámban feltűnő módon közli, hogy a következő lappéldányban az adott tárgyban sajtó-helyreigazítást fog közzétenni.

Azt, hogy a sajtó által teljesített helyreigazítás milyen szempontok szerint fogadható el helyesnek, az ítélezési gyakorlat dolgozta ki.

Ha a sajtó határidőn belül a kívánt helyreigazítást közzéteszi, az ügy véget ér.

A sajtó a megadott szöveget nem jogosult módosítani, vagy helyreigazító jellegét elkendőzni.

A Legfelsőbb Bíróság 15. számú polgári kollégiumi állásfoglalása II. pontja szerint a helyreigazítás csak a hivatkozott jogszabályi rendelkezésben megfogalmazott követelmények megtartása esetén érheti el célját, fejtheti ki a megfelelő hatást. Ezért az ezektől eltérően, így például a „szerkesztői üzenetek”-ben történt közlés nem tekinthető megfelelő helyreigazításnak. A felperes által közölt helyreigazításnak a „Posta” rovatban való közlése és szerkesztésének módja sem felelt meg a hivatkozott előírásoknak. (BH 1992.388.)

Nem fogadható el helyesnek a helyreigazítás, ha a sajtó a kívánt szöveget közli ugyan, de ahhoz olyan megjegyzéseket, kísérő szöveget fűz, ami a közlemény helyreigazító jellegét lerontja, elferdíti, ugyanis előfordul, hogy a szerkesztőség különféle trükkökkel próbál kitérni felelőssége elől. Ilyen, ha a szerkesztőség látszólag eleget tesz az igénynek, de ez nem igazi elégtétel. Ilyen esetben újabb helyreigazítást lehet kérni.¹²³

A perbeli esetben egy városi hetilap 1994 februárjában megjelentetett egy „Mindenki tehetetlen” c. írást. Ezt követően az újság ugyan közölte az érintett „Nem mindenki tehetetlen” című válaszlevelét, de kicsit kommentálta az abban foglaltakat. Elismerte, hogy az első írás rossz színben tünteti fel a sértettet, de erről az újság szerint ő maga tehet. Továbbá megjegyezte, hogy a sértett zavaros ügyeivel kapcsolatban különféle ítéletek, határozatok, jegyzőkönyvek már kilókbán mérhetőek. A bíróság megállapította, hogy az ilyen típusú helyreigazítás nem tekinthető elégtételnek. A közléshez fűzött kommentár elvette a helyreigazító jelleget, sőt a közvélemény számára megerősítette a fenntartásokat. (BH 1997.174.)

Nem kifogásolható a helyreigazítás, ha a sajtó a kért közleményből a felesleges részeket, a jelentéktelen részleteket hagyja el, a

helyreigazításhoz szükséges lényeges részeket azonban meghagyja.¹²⁴

A felek a helyreigazítás szövege és időpontja felől megállapodhatnak.¹²⁵ „A jogszabály nem zárja el a feleket attól, hogy a helyreigazítás közlésének időpontjában megállapodjanak.” (BH 1985.423.) Ebben az esetben a sajtószerv a megállapodás szerint köteles eljárni, melyet a bíróság is köteles figyelembe venni, ha perre kerül sor.¹²⁶

3.12. Kereset a sajtó-helyreigazítási perben

A Pp. 343.§-a szerint a sajtó-helyreigazítási per akkor indítható meg, ha a sajtó a helyreigazítási kötelezettségének határidőben nem tesz eleget.

„Sajtó-helyreigazítás elrendelése iránt csak akkor lehet pert indítani, ha a helyreigazítást kérő irat az előírt harmincnapos határidőn belül megérkezik a sajtószervhez. A perben csak az írásban közölt kérelemben megjelölt tényállítások helyreigazítását lehet kérni.” (PK 13. számú állásfoglalás)

A sajtó-helyreigazításra irányuló per nem csak a határidő elmulasztása esetén indítható meg, hanem akkor is, ha a helyreigazítás módja nem felel meg a Ptk. rendelkezéseinek.¹²⁷

A felperes a bíróságtól a sajtó-helyreigazítási perben csak azoknak a tényállításoknak a helyreigazítását kérheti, amelyeket a sajtószervhez a Pp. 342.§-ának (1) bekezdésében meghatározott harminc napon belül megérkezett írásbeli kérelmében megjelölt, másit illetve többet a jogosult nem követelhet, kevesebbet azonban igen. A peres eljárás során új tényt nem lehet érvényesíteni, ez az igényérvényesítésre megszabott határidők megkerülésére adna lehetőséget. (BH 1991. 196.)

Ha a jogosult válaszlevél közzétételét kívánta, de ennek a sajtószerv nem tett eleget, a válaszlevél keretein belül kérheti keresetében helyreigazító közlemény közzétételét.¹²⁸

A Pp. 343.§-ának (3) bekezdése határidőt szab a per megindítására is: a pert a közzétételi kötelezettség utolsó napjától számított 15 napon belül kell megindítani.

„Ha tehát a sajtószerv, az előzetes kérelem alapján a helyreigazítást megfelelő módon nem közli, a helyreigazítás elrendelése iránt a keresetlevelet, a közlési kötelezettségre a Ptk.79.§-ának (2) bekezdésében előírt határidő utolsó napját követő 15 nap alatt kell a bírósághoz benyújtani.”

A PK 13. számú kollégiumi állásfoglalás úgy fogalmazott, hogy a sajtó-helyreigazítási per megindítására előírt tizenöt napos perindítási határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a keresetlevelet legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták. A PK 13. számú kollégiumi állásfoglalás III. pontjának indokolása szerint a törvényben megengedett igazolás mellett a tizenöt napos határidő számításánál is a Pp. szabályai érvényesülnek, mert ez következik a Pp. 343. § (2) bekezdéséből, amely a sajtó-helyreigazítási perekben – a XXI. fejezetben foglalt eltérésekkel – alkalmazni rendeli a Pp. I-XIV. fejezetének rendelkezéseit, következésképpen a 105. § (4) bekezdését is.

A 4/2003. Polgári jogegységi határozat rámutat arra, hogy a Pp. 105. § a fél elmulasztott perbeli cselekménye következményeit szabályozza, azonban a keresetlevélnek a bírósághoz történő benyújtása nem perbeli cselekmény.

A keresetindítási határidő sajtó-helyreigazítási perben is anyagi jogi határidő számításánál tehát a Pp. 105. § (4) bekezdés nem vehető figyelembe.

Tekintettel arra, hogy a jogegységi határozat a PK 13. számú kollégiumi állásfoglalás III. pontjában foglaltaktól eltérő iránymutatást tartalmaz, ezért a jogegységi tanács úgy rendelkezett, hogy a kollégiumi állásfoglalás fent említett pontja a jogegységi határozatnak a közzétételétől nem alkalmazható.¹²⁹

A perindítási határidőnél azt kell vizsgálni, hogy a közzétételi kötelezettség utolsó napja mikor volt, tehát melyik az a szám, amely a helyreigazítást kérő nyilatkozatnak a sajtószervhez való

megérkezése után legközelebb megjelent, illetőleg, hogy a helyreigazítás melyik számban volt első alkalommal lehetséges.¹³⁰ A felek a sajtó-helyreigazítás közlésének időpontjában megállapodhatnak, ebben az esetben a perindítás határideje a vállalt kötelezettség elmulasztásától kezdődik.¹³¹

A Pp.343.§-ának (4) bekezdése szerint a keresetlevélben meg kell jelölni a helyreigazító nyilatkozat tartalmát, határozott kereseti kérelmet kell előterjesztteni a kívánt helyreigazító közlemény szövegére, csatolni kell a helyreigazítást kérő levél másolatát és az elküldést igazoló ajánlott feladóvevényt, végül ha az állított jogsértés írott sajtó útján valósult meg, csatolni kell a lap vonatkozó teljes példányát.¹³² Ha a keresetlevél hiányos, akkor hiánypótlásra vissza kell adni, mert e nélkül az alperestől nem követelhető meg, hogy a keresetről a tárgyaláson nyomban nyilatkozzék.

A sajtó esetében a felperes viszonylag könnyebb helyzetben van, hiszen a lapokat, folyóiratokat a könyvtárak folyamatosan gyűjtik, így onnan nagyobb nehézség nélkül beszerezhető a szükséges példány vagy annak másolata. Nehezebb a helyzet a rádió, televízió vagy egyéb elektronikus média esetében, hiszen ritka, hogy a sérelmet szenvedett éppen rögzítette a kérdéses műsort vagy riportot. Ezt gyakorlatilag a sajtószerv tudja, tudná a bíróság rendelkezésére bocsátani.¹³³ A szerkesztett rádió- vagy televízió műsorok esetében például szükség lehet a „mesterfelvétel” bemutatására, annak megvizsgálására. Ennek esetleges hiánya megalapozhatja azt, hogy a média rosszhiszeműen járt el, és pervesztéshez vezethet.

A keresetlevélnél fontos még megemlíteni, hogy a sajtó-helyreigazítási perben a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül illeték-feljegyzési jog illeti meg, hiszen a személyek polgári jogi védelmével kapcsolatos perről van szó. (1990. évi XCIII. tv.(Itv.) 62.§ (1) bekezdés f) pont).

3.13. Elsőfokú eljárás

Az eljárás soronkívüiségét a Pp.344.§-ának (2) bekezdése külön is előírja: „Az elnök legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra tárgyalást tűz ki”.

A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha a jogosult helyreigazítási kérelmet az előírt 30 napon belül nem nyújtott be; ha a keresetlevél benyújtása elkésett, vagy ha az nem a jogosulttól származik.¹³⁴ Ha a határidő megtartása vagy a jogosult személye a keresetlevélből nem tűnik ki, az elutasítás felől csak hiánypótlás, illetve az erre megadott határidő eredménytelen eltelte után lehet határozni.

A sajtó-helyreigazítási kérelem jogosságának megállapítása szempontjából lényegtelen, hogy a közlemény milyen színvonalú (írás, riport stb.), a szerző mennyire felkészült, milyen alapos ismerettel rendelkezik az adott témakörben.

A perbeli esetben a felperes sérelmezte a Kossuth Rádió adásában elhangzott riportműsort, mert helyreigazítási kérelme szerint a riportban elhangzott tényállítás nem felelt meg a valóságnak és a tényeket hamis színben tüntette fel, mellyel a felperes jó hírnevét sértette. A Legfelsőbb Bíróság arra mutatott rá, hogy a sajtó-helyreigazítási eljárás keretében nincs lehetőség annak vizsgálatára, hogy a perbeli sajtóközlemény, riport megállapításai a vizsgált kérdésben jogi, közgazdasági és politikai szempontból mennyiben szakszerűek, ehhez képest a tényleges társadalmi-gazdasági problémát tárják-e fel, vagy pedig csupán utalnak arra egyes részletek, jelenségek bemutatásával.

Szünetelésnek a perben nincs helye, ezt tehát a felek közös kérelmére vagy a tárgyalás elmulasztása esetén sem lehet elrendelni. A Pp. nem engedi meg a viszontkereset előterjesztését sem.¹³⁵

Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozza az, ha a felperes vagy az alperes nem jelenik meg. Ha azonban egyik fél sem jelenik meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni.¹³⁶

A felperes távolmaradása esetén a megjelenő alperes választhat: vagy a tárgyalás megtartását és a kereset érdemben való elutasítását, vagy pedig a Pp. általános szabályai (Pp.136.§ (1) bekezdés) alapján a per megszüntetését kéri. Az alperes távolmaradása esetén a tárgyalás megtartható; bírósági meghagyás kibocsátásának azonban nincs helye, a felperes csak érdemi döntést kérhet. A folytatólagos

tárgyalás akkor is megtartható, ha egyik fél sem jelenik meg, hiszen szünetelésre még ebben az esetben sem kerülhet sor.

A sajtó-helyreigazítási perben a felperessel szemben nem alkalmazható a tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezménye, ha a tárgyalás távollétében való megtartását kérte. (BH 2004.7.)

A bírósági határozatban szereplő perben a felperes az elsőfokú bírósághoz érkezett beadványában bejelentette, hogy a tárgyalás napján külföldre utazik, és kérte a tárgyalásnak ezt követő időpont-ra való elhalasztását. Az első tárgyalás elmulasztásának a Pp.136.§-a szerinti jogkövetkezményeit csak a Pp. 345.§ (1) bekezdésében foglalt eltérésekkel lehet alkalmazni. Ilyen eltérés, hogy sajtó-helyreigazítás iránti per megszüntetésének csak akkor van helye, ha az első tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg. A felek kölcsönös távolléte esetén a per megszüntetése a felperes mulasztásához fűződik.

Az általános szabályok értelmében azonban nem alkalmazhatók a Pp. 345.§ (1) bekezdése szerinti jogkövetkezmények akkor, ha a felperes a tárgyalás távollétében való megtartását kérte. Ennek lehetőségét ugyanis a sajtó-helyreigazítási eljárás speciális szabályai sem zárják ki. Ha a személyesen eljáró felperes a tárgyalás elhalasztását kéri és a sajtó-helyreigazítás szabályai szerint rövid határidővel kitűzött tárgyalás időpontját megelőzően a kérelmét elutasító döntésről nem értesülhet, nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe annál a félnél, aki megfelelő tájékoztatás mellett akadályoztatása miatt a tárgyalásnak a távollétében való megtartását kéri. Ezért a felperesnek az a bejelentése, hogy a kitűzött tárgyaláson külföldi útja miatt megjelenni nem tud, magában foglalja azt kérelmét is, hogy ha a tárgyalás elhalasztására nincs mód, a bíróság a tárgyalást távollétében tartsa meg, és ne alkalmazza a mulasztás jogkövetkezményeit.

3.14. Határidők a sajtó-helyreigazítási eljárásában

A határidőknek nagyon fontos szerepük van a sajtó-helyreigazítási eljárásban, így számításuk módját is szükséges ismertetni.

Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő

csak az ezt követő legközelebbi munkanapon jár le. Ezt a szabályt a sajtó-helyreigazítási eljárásban három esetben kell figyelembe venni.¹³⁷

mikor járt le a helyreigazítás kérésére megadott 30 napos anyagi jogi jogvesztő határidő;

mikor járt le a sajtószervnek a helyreigazítás közlésére adott határidő;

mikor járt le a perindítás tizenöt napos határideje.

A napokban meghatározott határidőbe a kezdő nap nem számít bele.¹³⁸

helyreigazítás kérésénél ez a jogsértő közlemény megjelenésének vagy közvetítésének napja,

a sajtó részére a helyreigazítás teljesítésének szempontjából az erre irányuló kérés kézhezvételének a napja,

a perindítás tekintetében a helyreigazítás közzétételére megszabott határidő utolsó napja.

Munkaszüneti napnak kell tekinteni a „szabad szombator” is: „A sajtó-helyreigazítási határidő szempontjából azt a (szabad) szombator is munkaszüneti napnak kell tekinteni, amikor a munka szünetel.” (Legfelsőbb Bíróság Pf. IV.20.411/1985.)

3.15. Bizonyítás a sajtó-helyreigazítási eljárásában

A sajtó-helyreigazítási eljárásban a bizonyítás sajátos szabályai érvényesülnek. A Pp.-ben általában és főszabályként a bizonyítás azt terheli, aki állít. Az „ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat” elvéből következik, hogy az igényt megalapozó, de tagadott vagy bizonyítás nélkül meg nem állapítható kereseti igényeket a felperesnek kell bizonyítania, ha érdekében áll, hogy a bíróság azt valónak fogadja el. A felperesnek kell kialakítani a bíróságban a meggyőződést a kérdéses tényállítások valósága felől. Ha a tényállás ténybeli bizonytalanság miatt mégis tisztázatlan marad, akkor ennek hátrányát, a bizonyítási teher szabályai szerint a felperes viseli.

A sajtó-helyreigazítási perben a fenti főszabállyal ellentétben a

felperes a keresetlevelében arra alapítja igényét, hogy róla az alperes valótlan tényt közölt, híresztelt vagy való tényt hamis színben tün-
tetett fel. Itt nyomban az alperesnek kell bizonyítania, hogy a közölt
tény való, ebben a perben a főszabály nem könnyíti meg az alperes
helyzetét, sőt visszájára fordul, mert a bizonyítatlanság is a tagadó
alperest sújtja.¹³⁹

3.15.1. A bizonyítás speciális szabályaira vonatkozó elméletek

A sajátos bizonyítási szabályokra és eljárásra az alábbi magyaráza-
tokat adták a jogtudósok:

1.) A jogtudomány először arra a következtetésre jutott, hogy
a speciális helyzet elsősorban praesumptionált jogi helyzetre
vezethető vissza, mert a bizonyítási teher átfordulásának
gyakori előidézője a vélelem. Azonban itt nincs szó arról,
hogy valamilyen közvetett bizonyító tény bizonyítottsága
maga után vonná a releváns jogi tény bizonyítottságát, már-
pedig a törvényi vélelemnek ez a lényege. Esetleg azt lehet
figyelembe venni, hogy a sajtó-helyreigazítási eljárásban az
igény érvényesítéséhez a felperesnek igazolnia kell, hogy a
sajtószervezet határidőben benyújtotta helyreigazítási kérel-
met.

A jogtudósok nem fogadták el azt az álláspontot, miszerint ez
lenne az a külső tény, aminek bizonyítottsága maga után
vonná azt, hogy a felperes kereseti tényállításait ellenkező
bizonyításig valónak kell elfogadni. A vélelmezésnek a
feltételei tehát hiányoznak.¹⁴⁰

2.) A megoldások kutatása során szóba kerültek az ideiglenes
igazságok is, amelyeknek a lényege az, hogy a bíróság jog-
szabályi felhívás alapján bizonyos tényt, ellenkező
bizonyításig valónak köteles tartani. A vélelemmel összeha-
sonlítva itt még közvetett külső tény bizonyítására sincs szük-
ség.

Azonban kizárt, hogy a sajtó-helyreigazítási eljárásban a
felperesnek ne kellene bizonyítania kereseti előadását, mert

mellette ideiglenes igazság szól, és ellenkező bizonyításig való amit állít.¹⁴¹

3.) Ki lehet indulni abból a jogi konstrukcióból is, hogy a sajtó-helyreigazításhoz való jog egy valóságos alanyi jog, amelyet a sajtó akkor sért meg, amikor a kért helyreigazítástól elzárkózik. A felperes azért indítja a pert, mert az alperes megsértette a helyreigazításhoz való jogát. A sajtó-helyreigazítási igény alapja tehát az alanyi jog, amelyet sem kétségbe vonni nem lehet, sem külön bizonyítani nem kell, mert személyhez fűződő jog, amely minden személyt megillet születésétől halála pillanatáig. Az abszolút szerkezetű jogviszonyt a jogsértés ténye (a helyreigazítás megtagadása) konkrét, relatív szerkezetű és pozitív tartalmú jogviszonnyá változtatja át.

Fontos azonban megemlíteni, hogy a felperesnek igazolnia kell, hogy közte és a sajtó között már létre jött egy konkrét jogviszony, aminek tartalmi eleme az alperes oldalán a helyreigazítás kötelezettsége.¹⁴²

3.15.2. A legfontosabb bizonyítási változatok

Ha az alperes arra hivatkozik, hogy a helyreigazítási kérelmet nem kapta meg, vagy elkésve küldte a felperes, illetve a megküldött kérelem nem tekinthető helyreigazítás iránti kérelemnek, akkor ezekben az esetekben az alperes azzal védekezik, hogy a felperes korábbi eljárása nem volt szabályszerű. Ilyen verzióban felesleges vizsgálni azt, hogy a sérelmezett közlés való tény volt-e, vagy sem, ilyenkor a felperesnek kell bizonyítania, hogy eljárása jogszerű volt.¹⁴³

Ha az alperes azzal védekezik, hogy a sérelmezett közlés nem a felperesre vonatkozott, tehát konkrét jogviszony evéből létre sem jöhetett, akkor a konkrét jogviszonyra hivatkozó felperes az állító fél, tehát neki kell bizonyítania, hogy a közlemény az ő személyére vonatkozott.¹⁴⁴

Abban az esetben pedig, ha az alperes szerint a közölt tények

megfelelnek a valóságnak, akkor azt állítja, hogy a helyreigazítást jogszerűen tagadta meg, tehát jogsértés nem történt. Ekkor viszont már az alperes az állító fél, ismét érvényesül a szabály: annak kell bizonyítani, aki állít.

A PK 14. számú állásfoglalás szerint: *„A sajtóközlemény kifogásolt tényállításainak valóságát a sajtószerv köteles bizonyítani. Nemleges körülmény bizonyítása ugyanis általában nem lehetséges, illetve komoly nehézségekbe ütközik. Ha valakinek a személyére vonatkozóan tényállításokat közölnek, tőle nem lehet megkövetelni a tényállítások valótlanságának a bizonyítását. Az olyan sajtóközlemény valóságát is általában a sajtószerv köteles bizonyítani, amely híven közli más személy tényállítását, nyilatkozatát, vagy átveszi más szerv (sajtószerv) közleményét.”*

Tehát a polgári perben a sajtószerv csak akkor mentesül a helyreigazító nyilatkozat közzétételére való kötelezéstől, ha a kifogásolt közleményben írtak valódiságát bizonyítja.

Összegzésül megállapítható, a jogi szabályozás nem helyezte a sajtó-helyreigazítási eljárás felperesét kivételes pozícióba, csak az érvényesített személyhez fűződő jog jellegéből adódóan, az általánostól valamivel kedvezőbb oltalmi helyzetet élvez.

A bizonyítási teher fenti módon való megfordulása az alperesi sajtószervet arra akarja rászorítani, hogy csak olyan tényeket közöljön, amelyeknek a valódiságáról meggyőződött és azt nyomban bizonyítani is tudja.¹⁴⁵

A felperes keresete nemcsak egyes közölt tények cáfolatára irányulhat, hanem egyben való tények közlésére is. Megtörténhet, hogy egy közlés valótlanságának a kiderítése egyben az ellenpárként odaállított közlés valóságát is igazolja, de legtöbbször az ilyen logikai következtetés nem érvényesülhet. A közölt tény valótlansága nem jelenti egyben azt is, hogy a felperes által közölni kért további tény való. Ilyen esetben a bíróságnak le kell folytatnia a bizonyítást, és az ellenfél elzárkózása miatt a felperest terheli az állított tény valóságának a bizonyítása, ha pedig a bizonyítás sikertelen marad, a kialakult „non liquet” a felperest sújtja.¹⁴⁶

Továbbá a sajtó-helyreigazítási perben a felperesnek kell bizonyítania azt, hogy¹⁴⁷

a sérelmezett közlés az alperes részéről történt, és a kifogásolt lappéldányt, amennyiben a rendelkezésére áll, a keresetlevélhez kell csatolnia (Pp. 343.§ (4) bek.);

a valótlan vagy hamis színben feltüntetett tényállítás rá vonatkozik (Ptk.79.§ (1) bek.);

a helyreigazítást a törvényes határidőn belül kérte az alperestől (Pp.342.§ (1) bek.).

A bizonyítás kiegészítése miatt a tárgyalás csak nyolc napra és csak akkor halasztható el, ha ezt a felperes kéri vagy ha a bíróság megítélése szerint a már feltárt bizonyítékok a bizonyítás eredményességét valószínűsítik.¹⁴⁸

A bizonyítás időbeli korlátai vonatkoznak az okiratokra is, tehát az okirati bizonyításra vonatkozó eljárási szabályok a sajtó-helyreigazítási eljárásra is vonatkoznak. Az alperes által bemutatott, megfelelő okirattal szemben a bizonyítás a felperesre száll át, mely tekintetében a bizonyítást nyomban fel kell ajánlania.¹⁴⁹

A Sajtótörvény 19.§-ának (8) bekezdése szerint a sajtó a tájékoztatás anyagát a nyilvános közléstől számított harminc napig – ha helyreigazítást kértek, az eljárás befejezéséig – köteles megőrizni.¹⁵⁰

3.15.3. Az eljárás kivételes gyorsaságát elősegítő szabályok

A sajtó-helyreigazítási perben a bizonyításra vonatkozó szabályok elsősorban az eljárás gyorsítását szolgálják. A bizonyítás rendkívüli mértékben korlátozott, a lehető legrövidebb pertartam érdekében. A sajtó-helyreigazítási vita mielőbbi lezárása mindkét félnek érdeke, ez indokolt az olvasók szemszögéből is, hiszen a helyreigazítás értéke, informatív ereje az idő múlásával együtt csökken, sőt, az elkészített helyreigazítás ellenkező hatást válthat ki. Az egész jogszabályi rendezést áthatja a határidő-kényszer. A felperes még 15 napos határidőt kap arra, hogy döntsön a keresetlevél beadása felől, a bíróságnak viszont a kereset benyújtásától számított 8 nap alatt meg

kell hoznia a döntését. Ez a gyorsaság egyedülálló a polgári eljárásjogban.¹⁵¹

Az eljárás gyors befejezését elrendelő és támogató rendelkezések egyrészt a pertartam csökkenését szolgálják, másrészt az ennek érdekében szükséges bizonyítási korlátozásokat írják elő.

a.) a pertartam-csökkentés irányába ható szabályok:

- a soron kívüli eljárás kötelezettsége
- a tárgyalási időköz törvényi leszűkítése
- főszabályként az első tárgyaláson döntés hozatala
- a tárgyalás elhalaszthatóságának kivételessége
- az eljárás szünetelésének tilalma
- a tárgyalás elmulasztásának eltérő következményei
- a bírósági meghagyás kibocsátásának tilalma

b.) a bizonyítás felvételét korlátozó szabályok:

- a bizonyításnak a tárgyaláson már rendelkezésre álló bizonyítékokra szűkítése
- koncentrált bizonyítási lehetőségek

„A perben bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a közlemény kifogásolt tényállításainak valóságát nyomban igazolják, vagy a keresetben előadottakat nyomban megcáfolják. Bizonyítás felvételének helye lehet a felperes által nyomban felajánlott bizonyítékokra is.” (Pp. 345.§ (2) bekezdés)

3.16. Határozat

Ha a bizonyítás eredményeként a bíróság arra a következtetésre jut, hogy az alperesi sajtószerv alappal tagadta meg a helyreigazítást, vagy az e tárgyban közzé tett közlemény tartalmában és a közreadás módjában egyaránt megfelelő volt, a keresetet el kell utasítania. Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, a sajtószervet helyreigazításra kötelező határozatot hoz.¹⁵²

Ha a helyreigazításra a bíróság döntése alapján kerül sor, akkor az ítélet rendelkező része fogja meghatározni a helyreigazítás tar-

talmát, szövegét és a megjelentetés módját, a határidő megjelölésével. A rendelkező részben azonban meg kell jelölni, hogy a perköltség fizetésére melyik sajtószerv köteles, ez rendszerint az alapító lesz.¹⁵³

A helyreigazító közleményből ki kell tűnnie, hogy a kifogásolt közlemény mely tényállításai valótlanok, vagy mely tényeket tüntet fel hamis színben, és melyek a valós tények.

A sajtó a helyreigazításra csak a pert megelőző eljárásban igényelt sajtó-helyreigazítási kérelemben sérelmezett körben kötelezhető.

Nincs törvényi akadálya annak, hogy a jogosult sajtó-helyreigazításként saját nyilatkozata közzétételét kérje. A helyreigazító közlés szövegét a perben – a kérelem és ellenkérelem határain belül a Ptk.79.§-ában foglaltak figyelembevételével – a bíróság a belátása szerint állapítja meg. (Pp.345.§ (3) bekezdés) Válaszlevél közzétételére különösen akkor kerülhet sor, ha a pert megelőzően is ezt követelte a jogosult a sajtótól. Ennek értelmében megfelelő elégtétel lehet a sértett fél válaszában közzélése is, de ilyen esetben sem kötelezhető a sajtó aránytalanságra, tehát olyan közlemény közzétételére, amely a szükséges mértéket terjedelmében vagy tartalmában túllépi. Ilyen esetben, ha a jogosult közzétenni kért nyilatkozata nem megfelelő, a bíróság – ezt a közlési módot mellőzve – a helyreigazító közlemény szövegét az érvényesített jog tartalmi körén belül másként határozza meg.

A közlemény szövege nem alakítható úgy, hogy ezáltal tartalma elveszítse helyreigazító jellegét, tilos tehát a helyreigazítás minden olyan kommentálása, magyarázata stb. amely helyreigazító jellegét elvenné. Ilyenkor újabb helyreigazításnak van helye.

Megfogalmazásában ügyelni kell arra, hogy a valótlan tények ismételt felemlítésével lehetőség szerint ne idézze fel a hírnévrontást. Szükséges lehet azonban a kifogásolt közlemény felidézése a helyreigazítás nyilvánosságra hozatalakor, különösen a nem írott sajtóban. Nincs akadálya annak, hogy egy rádióban vagy televízióban elhangzott műsorrészletet, amely sértette valaki személyhez fűződő jogait, a helyreigazító közlemény elhangzásakor megismételjenek. Fénykép újra közzélése is indokolt lehet például olyan esetekben,

amikor a fénykép és a hozzá kapcsolt szöveg valósította meg a személyiség sérelmét.¹⁵⁴

Az ítéletben meg kell határozni a helyreigazítás módját is. A helyreigazítás közzétételére a sajtószerv a közléssel azonos módon, illetve elektronikus média esetén azonos napszakban köteles. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a nyomtatott sajtóban azonos rovatban, ugyanazon az oldalon, hasonló tördeléssel és betűtípussal kell lehozni a helyreigazítást, mint ahogy a sérelmes közlés történt, a rádió és a televízió esetében – az azonos napszakon belül – ugyanabban a rovatban vagy műsorfajtaban (pl. híradó) köteles közvetíteni a helyreigazítást, mint amelyben a jogsértést elkövette, mert az elkövetett sérelem orvoslása csak így lesz teljeskörű.¹⁵⁵

Az Stv. 19.§-ának (7) bekezdése: *„Ha a Magyar Távirati irodát a bíróság jogerős határozattal helyreigazításra kötelezi, a sajtónak az eredeti közleményt átvevő más szervei is kötelesek a helyreigazítást közölni.”*

Ha a felek a peres eljárást megelőzően a sajtóhelyreigazító közlemény közzétételének módjával, szövegével kapcsolatban tárgyalnak, ennek tartalmát a bíróság a helyreigazítás módjának, illetve szövegének megállapításánál figyelembe veheti.¹⁵⁶

A bíróságnak rendelkeznie kell a közzététel határidejéről, melynek meghatározásánál szintén a Ptk. 79.§-ának (2) bekezdése az irányadó. A határidő kijelölésénél tekintettel kell azonban lenni arra, hogy a közzétételi kötelezettség, az ahhoz szükséges előkészítő tevékenységre is figyelemmel, reálisan mely időpontban teljesíthető.¹⁵⁷

A helyreigazításnak a lényeges körülményekre kell kiterjednie, a sérelmezett cikk lényegtelen megállapításaival szemben helyreigazításra nincs szükség.¹⁵⁸

3.17. Jogorvoslat

A sajtó-helyreigazítási perre az általános szabályoktól eltérő különös rendelkezések vonatkoznak: a másodfokú bíróság a fellebbezést

legkésőbb az iratok beérkezésétől számított nyolc napon belül köteles tárgyalni.¹⁵⁹ Fellebbezés esetén a másodfokú bíróság hoz jogerős ítéletet, ha nem fellebbeznek, úgy az elsőfokú ítélet emelkedik jogerőre.¹⁶⁰

Nem sértett jogszabályt a másodfokú bíróság, amikor az alperek által felajánlott további bizonyítás lefolytatására mellőzte a másodfokú tárgyalás elhalasztását. A másodfokú eljárásban olyan tanúbizonyítás lefolytatásának, amit az elsőfokú eljárásban fel sem ajánlottak, nincsen helye.

A dokumentumok beszerzésére pedig a tárgyalás elhalasztását a Pp. 345.§-ának (2) bekezdése kizárja.

„A sajtó-helyreigazítási perben hozott ítélet ellen perújításnak nincs helye.” (Ptk. 346.§ (2) bekezdés)

A felülvizsgálati eljárásra mindenben az általános szabályok (Pp. XIV. fejezet) az irányadók.¹⁶¹

ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban elsősorban arra igyekeztem felhívni a figyelmet, hogy az emberek egyre inkább kiszolgáltatottá válnak a médiával szemben. A személyhez fűződő jogoknak hatékony védelmet kell biztosítani a sajtó támadásaival szemben, ugyanis egyre többen visszaélnek az újság, televízió, rádió, és napjainkban az internet által nyújtott lehetőségekkel, és a személyhez fűződő jogok sérelmével, sérelmére használják fel a nagy nyilvánosságot.

Úgy gondolom a személyhez fűződő jogok fokozottabb védelme mellett azonban legalább ekkora jelentősége van az újságírók, a médiában dolgozók és természetesen az olvasók informáltságának, hiszen a sajtó-helyreigazítás jellegzetessége a pontos határidőkhöz kötött eljárás, mely megköveteli, hogy az emberek megfelelő információkkal rendelkezzenek az eljárási szabályokról, és így lehetőség nyílna a felesleges jogviták és sérelmek megelőzésére is.

Ahhoz, hogy a sajtó-helyreigazítási perek száma csökkenjen, nélkülözhetetlen, hogy tudatában legyünk a jogszabályok által felállított korlátoknak. Fontos, hogy ezek a szabályok világosak, egyértelműek, érthetőek legyenek, mert ezáltal lehetséges elkerülni a jogsértéseket.

Kutatómunkám során azt tapasztaltam, hogy a rendelkezésre álló irodalom nagy része hiányos, nehezen átlátható és az emberek számára megfoghatatlan módon közelít a témához. Ezt azért tartom nagy problémának, mert az elmúlt 14 év alatt a demokrácia kiteljesedésével egyre nagyobb „népszerűségnek” örvend a sajtó-helyreigazítás intézménye, ugyanakkor kevés olyan tanulmány található, amely végigköveti az utóbbi években történt jelentős változásokat és az ezzel kapcsolatos politikai, tudományos vitákat.

Véleményem szerint a sajtó-helyreigazítás hazai szabályozása sok helyen zavaros, és sok esetben egymásnak ellentmondó bírói

gyakorlattel találkozunk. Itt kell megemlíteni a tényállítás-véleménynyilvánítás elhatárolásának problémáját, ami a mai napig a viták kereszttüzeiben áll.

A sajtó-helyreigazítás olyan konkrét szabályozását látom szükségesnek, amely eligazítja az embereket, hogy a sajtószabadság keretein belül mit tehetnek meg és mit nem.

BIBLIOGRÁFIA

BALOGH IMRE: *A sajtó-bhelyreigazítási eljárás*, In Kommentár 1976.

ENYEDI NAGY MIHÁLY, FARKAS ZOLTÁN, MOLNÁR ADÉL, SOLTÉNSZKY TIBOR: *Médiakönyv 2000-2001*, Második kötet, ENAMIKÉ Kiadó.

ERŐSS PÁL: *A sajtó-bhelyreigazítási eljárás*, Magyar Jog, Budapest, 1973./7.

ERŐSS PÁL: *Bizonyításméleti kérdések a sajtó-bhelyreigazítási eljárásban*, Magyar Jog, 1973/12.

FLECK ZOLTÁN: *A véleménynyilvánítás batárai a magyar bírói gyakorlatban*, Alkotmány és Jogpolitikai intézet, Budapest, 1996.

HORVÁTH TIBOR, KERESZTY BÉLA, MARÁZ VILMOSNÉ, NAGY FERENC, VIDA MIHÁLY: *A magyar büntetőjog különös része*, Korona Kiadó, Budapest, 1999.

JANY JÁNOS, ILOSVAI GÁBOR, BÖLCSKEI JÁNOS: *Média jogi kézikönyv*, I. kötet, Osiris. Kiadó, Budapest, 2000.

KENGYEL MIKLÓS: *Magyar Polgári Eljárásjog*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

KOVÁCS KRISZTINA, CSEH GABRIELLA: *A lapalapítás és a sajtószabadság magyar és nemzetközi szabályozása*, Alkotmány és Jogpolitikai intézet, Budapest, 1996.

KOVÁCS LÁSZLÓ: *A sajtó-bhelyreigazítási eljárás*, In Kommentár 1994.

KUKORELLI ISTVÁN: *Alkotmánytan I.*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

LENKOVICS BARNABÁS, SZÉKELY LÁSZLÓ: *A személyi jog vázlata*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000.

DR. PETRIK FERENC: *A személyiség jogi védelme – a sajtó helyreigazítás*, HVG ORAC Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2001.

SÁRI JÁNOS: *Alapjogok Alkotmánytan II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2004.

DR. SZÉKELY LÁSZLÓ: *Magyar sajtójog*, Magyar Újságírók Országos Szövetsége kiadása, Budapest, 1997.

VÁSÁRHELYI MÁRIA, HALMAI GÁBOR: *Nyilvánosság rendszerváltása*, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1998.

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ORSZÁGGYŰLÉSE: T/3797. *Képviselői önálló indítvány*.
URL cím: http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/T_3797.htm (2004.01.22)

HETEK ORSZÁGOS KÖZÉLETI HETILAP (II. ÉVF. 38. SZÁM): *Bonyodalom a Lex Pokol körül*, URL cím: <http://www.hetek.hu/index.php?cikk=2455> (2004.01.22)

MAGYAR ÚJSÁGÍRÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE, *Sajtójogi Bizottság: Ajánlások és szakvélemények.*

URL cím: <http://www.muosz.hu/cgi-bin/index.php?dir=muosz&file=biz-jog> (2004.01.22)

Továbbfejlesztett lex Pokol, avagy lex Répássy (2001.06.26.),

URL cím: <http://www.szochalo.hu/ajanlo/szemezget/lapszemle/heti005.htm> (2004.01.22)

Az alkotmánybírók kiálltak a szólásszabadság mellett

URL cím: <http://www.stop.hu/nyomhir.tdp?id=22418> (2004. 11.14.)

Kommentár a hatályos polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez
(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

Kommentár a hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez
(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

Jogszabályok és egyéb források

1949. évi XX. törvény A Magyar Köztársaság Alkotmánya

1952. évi III. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] a polgári perrendtartásról

1959. évi IV. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] A Polgári Törvénykönyvről.

7/1972. (IX.28) IM rendelet a polgári perrendtartás módosításáról szóló 1972.évi 26.tvr. hatálybalépése folytán szükséges rendelkezésekről

1976. évi 8. tvr.-rel kibírdetett 1966. dec. 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

1978. évi IV. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] A Büntető Törvénykönyvről

1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról

1986. évi II. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] a sajtóról egységes szerkezetben a végrehajtásról szóló 12/1986. (IV.22) MT rendelettel.

A bűnügyi és az igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX.1.) IM-BM együttes rendelet

1990. évi XCIII. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] az illetékekről

30/1992 (V.26.) AB határozat

36/1994. (VI.24.) AB határozat

1996. évi I. törvény [A 2004. novemberében hatályos szabályozás szerint] a rádiózásról és televíziózásról

57/2001. (XII.5.) AB határozat

4/2003. Polgári jogegységi határozat a bírósági eljárást megindító keresetlevél vagy kérelem késedelmes benyújtásáról

PK 12. szám A sajtó-helyreigazítás érvényesülési köre és az elbírálásnál irányadó szempontok (módosította az 1997.VI.23-án kelt PK 300. számú állásfoglalás)

PK 13. szám A sajtó-helyreigazítási per indításának feltételei

PK 14. szám Bizonyítás sajtó-helyreigazítási perben

PK15. szám A helyreigazító közlemény tartalmának megállapítása

JEGYZETEK

- 1 Sári János: Alapjogok Alkotmánytan II. Osiris Kiadó 2004. 151-152. old.
2 1949. évi XX. tv.
3 Kovács Krisztina-Cseh Gabriella: A lapalapítás és a sajtószabadság magyar és nemzetközi szabályozása, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 18. old.
4 57/2001. (XII.5.) AB határozat
5 36/1994. (VI.24.) AB határozat
6 30/1992 (V.26.) AB határozat
7 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 10. old.
8 1978. évi IV. törvény A Büntető Törvénykönyvről
9 Horváth Tibor, Kereszty Béla, Maráz Vilmosné, Nagy Ferenc, Vida Mihály: *A magyar büntetőjog különös része*, Korona Kiadó, Budapest, 1999. 172. old.
10 Horváth Tibor, Kereszty Béla, Maráz Vilmosné, Nagy Ferenc, Vida Mihály: *A magyar büntetőjog különös része*, Korona Kiadó, Budapest, 1999. 173. old.
11 Uo.
12 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 16. old.
13 1978. évi IV. törvény A Büntető Törvénykönyvről
14 1986. évi II. törvény A sajtóról egységes szerkezetben a végrehajtásról szóló 12/1986. (IV.22) MT rendelettel.
15 1978. évi IV. törvény A Büntető Törvénykönyvről
16 Uo.
17 Uo.
18 30/1992. (V.26.) AB határozat
19 1978. évi IV. törvény A Büntető Törvénykönyvről
20 1978. évi IV. törvény A Büntető Törvénykönyvről
21 Uo.
22 Uo.
23 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 19. old.
24 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 21. old.
25 Dr. Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme A sajtó-helyreigazítás, Hvgórac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2001. 28. old.
26 Dr. Petrik Ferenc i. m. 29-30. old.
27 Dr. Petrik Ferenc i. m. 281. old.
28 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In Kommentár, 1994. 152. old.
29 Dr. Petrik Ferenc i. m. 260. old.
30 *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről* szóló 1959. évi IV. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

- 31 Sári János: Alapjogok Alkotmánytan II. Osiris Kiadó 2004. 159. old.
32 Dr. Petrik Ferenc i. m. 245. old.
33 Dr. Petrik Ferenc i. m. 245. old.
34 PK 12. sz. áf.
35 Dr. Petrik Ferenc i. m. 251. old.
36 Uo.
37 BH 2000.41.
38 Dr. Petrik Ferenc i. m. 252. old.
39 *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
40 Balogh Imre: *A sajtó-helyreigazítási eljárás*, In *Kommentár*, 1976. 1545. old.
41 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 25. old.
42 Dr. Petrik Ferenc i. m. 254. old.
43 Kis János, Magyar Hírlap, 2001. január 11. 7. old.
44 *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
45 Dr. Petrik Ferenc i. m. 256. old.
46 Dr. Petrik Ferenc i. m. 257. old.
47 Dr. Petrik Ferenc i. m. 240. old.
48 Dr. Petrik Ferenc i. m. 258. old.
49 Enyedi Nagy Mihály-Farkas Zoltán-Molnár Adél-Solténszky Tibor: Médiakönyv Második kötet, ENAMIKÉ Kiadó, 2000-2001. – Seregélyesi János: A sajtó-helyreigazításról 609-610. old.
50 57/2001. (XII.5.) AB határozat
51 Uo.
52 Enyedi Nagy Mihály-Farkas Zoltán-Molnár Adél-Solténszky Tibor: Médiakönyv Második kötet, E.N.A.M.I.K.É. Kiadó, 2000-2001. – Seregélyesi János: A sajtó-helyreigazításról 609-610. old.
53 Uo.
54 57/2001. (XII.5.) AB határozat
55 Enyedi Nagy Mihály-Farkas Zoltán-Molnár Adél-Solténszky Tibor: Médiakönyv Második kötet, E.N.A.M.I.K.É. Kiadó, 2000-2001. – Seregélyesi János: A sajtó-helyreigazításról 609-610. old.
56 Enyedi Nagy Mihály-Farkas Zoltán-Molnár Adél-Solténszky Tibor: Médiakönyv Második kötet, E.N.A.M.I.K.É. Kiadó, 2000-2001. – Seregélyesi János: A sajtó-helyreigazításról 609-610. old.

57 Erőss Pál: A sajtó-helyreigazítási eljárás MJ, 1973/7. 408.old.
58 Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog, Osiris Kiadó, 2002. 439. old.
59 Erőss Pál: A sajtó-helyreigazítási eljárás MJ, 1973/7. 408.old.
60 Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, Osiris Kiadó, 2002. 439. old.
61 Erőss Pál: A sajtó-helyreigazítási eljárás MJ, 1973/7. 408.old.
62 Dr. Petrik Ferenc i. m. 279. old.
63 Jany János-Ilosvai Gábor-Bölcskei János: Médiajogi kézikönyv I., Osiris Kiadó, 2000. 43. old.

- 64 Erőss Pál: A sajtó-helyreigazítási eljárás MJ, 1973/7. 414. old.
- 65 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 66 1996. évi I. tv.
- 67 Dr. Petrik Ferenc i. m. 249. old. valamint az 1986. évi II. tv.
- 68 7/1972. (XI.28.) IM rendelet
- 69 Dr. Petrik Ferenc i. m. 249. old.
- 70 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 71 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 149. old.
- 72 Dr. Székely László: Magyar Sajtójog, Magyar Újságírók Országos Szövetsége kiadása, 1997. 63. old.
- 73 Dr. Petrik Ferenc i. m. 270. old.
- 74 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 149. old.
- 75 PK 13. sz. áf.
- 76 Dr. Petrik Ferenc i. m. 269. old.
- 77 *Kommentár* a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (CD Jogtár, KJK. KERSZÖV. kiadványok, 2004. június 30.)
- 78 Dr. Petrik Ferenc i. m. 280. old.
- 79 Uo.
- 80 *Kommentár* a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 81 PK 14. sz. áf.
- 82 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 149. old.
- 83 Dr. Petrik Ferenc i. m. 270. old.
- 84 Dr. Székely László: Magyar Sajtójog, Magyar Újságírók Országos Szövetsége kiadása, 1997. 59. old.
- 85 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 30-31. old.
- 86 36/1994. (VI.24.) AB határozat
- 87 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 30. old.
- 88 Sári János: Alapjogok Alkotmánytan II. Osiris Kiadó 2004. 147-148. old.
- 89 Uo.
- 90 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 91 Dr. Petrik Ferenc i. m. 281. old.
- 92 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 153. old.
- 93 PK 12. sz. áf.
- 94 *Kommentár* a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 95 *Kommentár* a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.) valamint Fleck Zoltán: A

véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 24. old.

96 36/1994. (VI.24.) AB határozat

97 Dr. Petrik Ferenc i. m. 260. old.

98 Dr. Petrik Ferenc i. m. 263. old.

99 <http://www.stop.hu/nyomhir.tdp?id=22418> (2004. 11.14.)

100 <http://www.stop.hu/nyomhir.tdp?id=22418> (2004. 11.14.)

101 Magyar Köztársaság Országgyűlése: *T/3797. Képviselői önálló indítvány.*

URL cím: http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/T_3797.htm (2004.01.22)

102 57/2001. (XII.5.) AB határozat

103 *HETEK Országos Közéleti Hetilap* (II. ÉVF. 38. SZÁM): *Bonyodalom a Lex Pokol körül*, URL cím: <http://www.hetek.hu/index.php?cikk=2455> (2004.01.22)

104 *Magyar Újságírók Országos Szövetsége, Sajtójogi Bizottság: Ajánlások és szakvélemények.* URL cím: <http://www.muosz.hu/cgi-bin/index.php?dir=muosz&file=biz-jog> (2004.01.22)

105 <http://www.stop.hu/nyomhir.tdp?id=22418> (2004. 11.14.)

106 57/2001. (XII.5.) AB határozat

107 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 161. old.

108 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 153. old.

109 Dr. Petrik Ferenc i. m. 284. old.

110 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 154. old.

111 *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

112 PK 15. sz. áf.

113 Dr. Petrik Ferenc i. m. 284. old.

114 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 154. old.

115 Dr. Petrik Ferenc i. m. 286. old.

116 PK 13. sz. áf.

117 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In *Kommentár*, 1994. 154. old.

118 *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30)

119 Dr. Petrik Ferenc i. m. 286. old.

120 Uo.

121 *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30)

122 *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30)

123 Dr. Petrik Ferenc i. m. 289. old.

124 Dr. Petrik Ferenc i. m. 289. old.

125 *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez*

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

126 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In Kommentár, 1994. 155. old.

127 Dr. Petrik Ferenc i. m. 290. old.

128 Dr. Petrik Ferenc i. m. 290. old.

129 4/2003. Polgári jogegységi határozat a bírósági eljárást megindító keresetlevél vagy kérelem késedelmes benyújtásáról

130 Uo.

131 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

132 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

133 Jany János-Ilosvai Gábor-Bölcskei János: Médiajogi kézikönyv I., Osiris Kiadó, 2000. 45. old.

134 Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog, Osiris Kiadó, 2002. 442. old.

135 Dr. Petrik Ferenc i. m. 296. old.

136 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

137 Dr. Petrik Ferenc i. m. 291. old.

138 Dr. Petrik Ferenc i. m. 291. old.

139 Eröss Pál: Bizonyításelméleti kérdések a sajtó-helyreigazítási eljárásban, Magyar Jog, 1973/12. 730. old.

140 Eröss Pál: Bizonyításelméleti kérdések a sajtó-helyreigazítási eljárásban, Magyar Jog, 1973/12. 731. old.

141 Uo.

142 Uo.

143 Eröss Pál: Bizonyításelméleti kérdések a sajtó-helyreigazítási eljárásban, Magyar Jog, 1973/12. 732. old.

144 Uo.

145 Jany János-Ilosvai Gábor-Bölcskei János: Médiajogi kézikönyv I., Osiris Kiadó, 2000. 46. old.

146 Uo.

147 Kengyel Miklós: Magyar Polgári Eljárásjog, Osiris Kiadó, 2002. 443. old.

148 Kovács László: A sajtó-helyreigazítási eljárás In Kommentár, 1994. 163-165. old.

149 Dr. Petrik Ferenc i. m. 299. old.

150 Dr. Petrik Ferenc i. m. 300. old.

151 Eröss Pál: Bizonyításelméleti kérdések a sajtó-helyreigazítási eljárásban, Magyar Jog, 1973/12. 733. old.

152 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

153 Dr. Petrik Ferenc i. m. 301. old.

154 Fleck Zoltán: A véleménynyilvánítás határai a magyar bírói gyakorlatban, Alkotmány és Jogpolitikai Intézet, 1996. 32. old.

155 *Kommentár* a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

(CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)

- 156 Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, Osiris Kiadó, 2002. 444. old.
- 157 *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez* (CD Jogtár, KJK KERSZÖV kiadványok, 2004. június 30.)
- 158 Balogh Imre: *A sajtó-helyreigazítási eljárás*, In *Kommentár*, 1976. 1545. old.
- 159 Dr. Petrik Ferenc i. m. 301. old.
- 160 Jany János-Ilosvai Gábor-Bölcskei János: Médiajogi kézikönyv I., Osiris Kiadó, 2000. 46. old.
- 161 Kovács László: *A sajtó-helyreigazítási eljárás* In *Kommentár*, 1994. 166. old.